

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Tereza Růžičková

Spolkový život města Uherský Brod a jeho implementace do
pedagogické praxe

Olomouc 2022

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a zdroje.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Děkuji PhDr. Pavlu Kopečkovi, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, vstřícnost, trpělivost a cenné rady. Děkuji také paní knihovnici Magdaléně Ďurd'ové za ochotu a pomoc při vyhledávání podkladů k práci. V neposlední řadě děkuji své rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	6
TEORETICKÁ ČÁST	7
1 Historie města Uherský Brod.....	7
2 Vybrané památky ve městě.....	15
2.1 Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie	15
2.2 Radnice	15
2.3 Panský dům.....	15
2.4 Dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie	16
2.5 Muzeum Jana Amose Komenského.....	16
3 Významné osobnosti spjaté s Uherským Brodem	18
3.1 Jan Amos Komenský	18
3.2 Václav Kounic	18
3.3 Vojtěch Boris Luža	19
3.4 František Kožík.....	20
3.5 Josef Herčík	20
4 Obecné vymezení spolků	21
4.1 19. století.....	21
4.2 20. století.....	22
4.3 21. století.....	23
5 Nástin spolkového života v Uherském Brodě.....	24
6 Historie vybraných spolků (od jejich založení do současnosti).....	30
6.1 Sokol	30
6.2 Orel	34
6.3 Pěvecký sbor Dvořák Uherský Brod	37
6.4 Soubor písní a tanců Olšava.....	40

6.5 Divadlo Brod.....	43
PRAKTICKÁ ČÁST	44
1 Cíl.....	44
2 Zařazení do Rámcového vzdělávacího programu a Školního vzdělávacího programu	44
3 Metodický materiál	47
3.1 Návrhy příprav	47
3.2 Návrhy aktivit	52
3.3 Návrh exkurze.....	60
3.4 Návrhy možností další práce s tématem Uh. Brodu ve výuce	69
Závěr	70
Seznam použitých zdrojů a literatury	71
Seznam příloh	78
Anotace	106

Úvod

Téma mé diplomové práce zní Spolkový život města Uherský Brod a jeho implementace do pedagogické praxe.

Důvodů, proč jsem si zvolila právě toto téma, je několik. Na počátku jím byl zejména důvod osobní. Uherský Brod je mi velmi blízký. Co by žákyně jsem navštěvovala tamější základní školu i gymnázium, jako studentka pedagogické fakulty jsem v něm absolvovala dvě ze svých praxí. Už jako dítě jsem se zapojovala do různých projektů (např. Příběhy bezpráví) a byla členkou několika kroužků, což mi umožnilo proniknout do života v tomto městě a současně vzbudilo můj zájem dozvědět se o něm více. K tomu, že se zaměřím právě na spolky, mě pak vedlo jak mé studium občanské výchovy (neboť spolky tvořily významnou součást formování občanské společnosti), tak také fakt, že o této problematice dosud nevznikla jednotná publikace, která by je všechny souhrnně popisovala. Vznikl tedy cíl teoretické části práce – popsat spolkový život města Uherský Brod. Při přemýšlení nad tím, jakou podobu by mohla mít praktická část práce, jsem se však rozhodla, že využiji bohatou minulost tohoto města (jde o jedno z pravděpodobných rodišť J. A. Komenského ad.), a vedle spolkového života se v práci budu okrajově věnovat i dalším oblastem. To vše se totiž společně velmi nabízí k implementaci do pedagogické praxe, což je i mým cílem v praktické části.

Do teoretické části práce jsou tak vedle tří kapitol o obecném vymezení spolků, nástinu spolkového života v Uherském Brodě a historii vybraných spolků, zahrnuty i tři kapitoly nastiňující historii města, vybrané památky ve městě a významné osobnosti spjaté s Uherským Brodem.

Praktická část zařazuje výše uvedené do Rámcového vzdělávacího programu a Školního vzdělávacího programu a přináší metodický materiál, konkrétně návrhy příprav, návrhy aktivit, návrh exkurze a návrhy další možné práce s tématem Uherského Brodu ve výuce.

Při jejich vytváření jsem se snažila vcítit do role pedagoga, který učí na některé ze základních škol v Uherském Brodě (jelikož nelze vyloučit, že se jím v budoucnosti nestanu), a koncipovat je tak, aby byly skutečně přínosné pro již stávající výuku a těž snadné na realizaci. Především však slouží jako inspirace, jak uchopit regionální dějiny, které, jak se domnívám po přečtení Rámcového vzdělávacího programu, nejsou ve školách stále nijak výrazně zastoupeny.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Historie města Uherský Brod

Uherský Brod je město na jihovýchodní Moravě, v oblasti zvané Slovácko, blízko slovenských hranic. Konkrétně se nalézá ve Zlínském kraji, v okrese Uherské Hradiště, na břehu řeky Olšavy.¹

Za první skutečnou předchůdkyni města se pokládá celní stanice Na brodě. Přesný rok jejího založení není znám, na základě dochovaných písemných pramenů, zejména listiny pojednávající o vybírání mýta, se historici přiklání k polovině 11. století. Název odkazuje na brod (úsek určený pro přechod vodního toku) přes řeku Olšavu. Samotné umístění svědčí o strategickém významu této lokality, jakožto součásti frekventované obchodní i vojenské cesty, propojující nejen český stát a Uhry, ale i sever a jihovýchod Evropy.² Do poloviny 13. století nelze o zde stojící osadě hovořit jako o městu, neboť neodpovídala pro něj příznačným znakům.

Zvrat nastal až po uhersko-kumánském vpádu, jenž Moravu velkým způsobem zdevastoval, a přiměl tak Přemysla Otakara II. zhotovit plán na posílení opevnění, do kterého spadal i záměr zřizování královských měst při hranici. Zalidnění zpustošené oblasti poté usnadnil příchod obyvatel z německé krajiny. Oficiálně byl povýšen na královské město dne 29. října roku 1272, kdy mu Přemysl udělil právo hlubčické (oprávnění užívat stávajících práv města Hlubčice) a právo nuceného skladu (obchodníci byli během své cesty povinni ve městě na určitý čas zůstat a nabízet své zboží). Jména Uherský Brod tentýž panovník prvně užil roku 1278 v dokumentu, kterým městu daroval zabavený majetek se sousedícími Havřicemi. Svou velikostí se Brod řadil mezi největší města ve státě. Rozléhal se na stráni nad Olšavou. Kolem dokola byl obehnan hradbami. Vnitřní část tvořilo náměstí ve tvaru čtverce, od kterého vedly hlavní ulice, mířící ke čtyřem městským branám. Na nejvyšším bodě stál zeměpanský hrad. Město kromě obranné funkce napomáhalo svým bytím také utužit moc krále při vzrůstající síle šlechty.³

V průběhu nadcházejícího 14. století obdrželo další statky a privilegia. Jejich dodržování kontroloval rychtář, jenž byl pravomocemi nejmocnějším člověkem města. To ale netrvalo dlouho, neboť se zavedl post královského hejtmana a městská rada nabyla

¹ Uherský Brod. *Okolní obce, region* [online]. [cit. 2021-12-27]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=41&expandMenu=16>

² BARTOŠ, Josef a kol. *Uherský Brod: minulost i současnost slováckého města*. Brno: Blok, 1971. s. 44–48.

³ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 27–32.

početnějších kompetencí. Důležitým mezníkem byl zisk práva užívání vlastní pečeti. Vůbec nejstarší brodská pečeť se zachovala na písemnosti z roku 1297. Je na ní vyobrazena tři věžatá hradba s otevřenou bránou, před níž leží lev se dvěma ocasy. V 15. století se podoba pečeti lehce pozměnila doplněním dvou moravských orlic, poletujících vedle dominující věže, a rúží do textu lemující pečeť (viz příloha č. 2).⁴

Závěrem 14. a začátkem 15. století se města dotkl mocenský boj mezi bratry a zároveň moravskými markrabaty Joštem (s podporou vyšší šlechty a církve) a Prokopem (opírajícího se o nižší šlechtu a bezzemky) Lucemburskými, jež ukončila až Prokopova smrt roku 1405. Jelikož však Jošt svou pozornost upínal spíše k zisku titulu římského krále než správě Moravy, nabíral na intenzitě šlechtický odboj, proti kterému Uherský Brod s nedalekým Uherským Hradištěm utvořili obranný spolek. K nucenému usmíření došlo až intervencí krále Václava IV., který v roce 1411, po Joštově úmrtí, převzal vládu nad Moravou.⁵

S vývojem událostí v zemi, po upálení Jana Husa roku 1415 a smrti Václava IV. roku 1419, spjatou s nelibě očekávaným nástupem jeho nevlastního bratra Zikmunda Lucemburského na trůn, ovšem klid zdaleka nenastal. Skrz Uherský Brod vedla jak Zikmundova armáda tažení do Čech, tak husité do Uher. Město bylo na několik let dokonce husitskou základnou. Než k tomu ale došlo, odešli z něj dominikánští bratři a řada katolických věřících. K Zikmundovi a markraběti Albrechtu II. Habsburskému se město připojilo v roce 1435.

Roku 1439, když nový český král Albrecht II. skonal, byl vedením Uherského Brodu pověřen hejtman Jan Tovačovský z Cimburka, rovněž zástavní pán města. V čase jeho správy městská rada zakoupila budovu, kterou představěla na radnici. Významné, hlavně z hlediska výnosů, bylo udělení výročního trhu na týden před a po dnu Nanebevzetí Panny Marie k již získanému tříkrálovému trhu.⁶

Uherskému Brodu se nevyhnula ani válka uherského krále Matyáše Korvína proti českému králi Jiřímu z Poděbrad, jež vypukla v roce 1468. Matyáš o Brod velmi usiloval, jelikož jeho dobytí znamenalo pro uherské vojsko zajištění spojení Pováží s Moravou. Stalo se tak ještě v červenci téhož roku, kdy mu obyvatelstvo města, byť hlásící se k přijímání pod obojí, podlehl.⁷ Dále se však pro Matyáše situace nevyvíjela dobře. Po sérii neúspěšných

⁴ Tamtéž, s. 33–36.

⁵ BARTOŠ, Josef a kol. *Uherský Brod: minulost i současnost slováckého města*. Brno: Blok, 1971. s. 63.

⁶ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 52–54.

⁷ BARTOŠ, Josef a kol. *Uherský Brod: minulost i současnost slováckého města*. Brno: Blok, 1971. s. 70.

bojů byl poražen roku 1470 také v oblasti mezi Uh. Hradištěm a Brodem, odkud se dal na útek. Přesto mu kromě Slezska a Lužice připadla i Morava, neboť Jiří z Poděbrad rok po vítězství zemřel. Uherskému Brodu Korvín koncem osmdesátých let 15. století slíbil nezastavitelnost a stvrdil privilegium užívání práv města Brna, což přispělo k jeho zbohatnutí i vidině vzestupu. Cestu k němu ale ohrozilo, když se vlády nad Moravou ujal český král Vladislav II.⁸

Nedostatek prostředků Vladislava II. přiměl Uherský Brod roku 1506 darovat šlechtickému rodu pánů z Kunovic a město se tak z královského stalo pouhým poddanským.⁹ Obavy, zda tento krok nebude předzvěstí úpadku, byly ale brzy zažehnány. Přibyla výsada na pořádání třetího výročního trhu, dařilo se pěstování vinné révy i vaření piva, vznikaly cechy řemeslníků – kovářů, kožešníků, zámečníků, soukeníků ad., rozkvétal obchod uvnitř města i vývoz a dovoz výrobků a komodit z měst Praha, Brno, Olomouc, Žilina, Trenčín i západoevropských zemí. Brod se rozrostl o nové domy majetných měšťanů. Na přání Jana z Kunovic byl roku 1512 vystavěn Panský dům, a za jeho pokračovatelů, ve druhé polovině 16. století, byla vybudována renesanční radnice ve středu Dolního rynku.¹⁰

Přízeň obyvatel zvýšil tolerantní přístup panstva, ač katolického, k příslušníkům reformních církví, zvláště novoutrakvismu a Jednoty bratrské.¹¹ Každá měla ve městě svou školu. Bratrskou, stojící na místě dnešního gymnázia, navštěvoval i Jan Amos Komenský.

Vcelku bylo 16. století pro Uherský Brod dobou prosperity. Zato 17. století postihly již zkraje, roku 1605, nájezdy vojsk magnáta ze Sedmihradska Štěpána Bočkaje, který vedl povstání proti Habsburkům. Kunovicové se topili v dlužích, které posledního z nich, Jetřicha, roku 1611 dohnaly až k prodeji panství vrchnosti z Kounic.¹² Měšťané reagovali rozhořčeně, Oldřich z Kounic si je však naklonil poté, co v roce 1614 potvrdil privilegia města a dal protestantům náboženskou svobodu.

Obrat přivodila porážka stavů v bitvě na Bílé hoře roku 1620, jež vyústila v odliv mnoha obyvatel města, kteří nevyznávali katolickou víru a podporovali odboj. Ti, co se rozhodli vyčkat, byli z těchto důvodů v dalších letech potrestáni odejmutím majetku a

⁸ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 55–57.

⁹ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 11.

¹⁰ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 60–63.

¹¹ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 11.

¹² TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 71.

zaplacením pokuty či vykázáním za hranice českých zemí.¹³

Setrvala jen hrst movitých, sídlících na náměstí nebo v hlavních ulicích, kteří pod hrozbou stíhání sami přešli ke katolíkům. Uherský Brod netrpěl pouze poklesem obyvatel, ale též dopady třicetileté války. Vysoké válečné daně a vydržování armády jej uvrhovaly do stále větších dluhů. Roku 1623 město ke všemu zasáhl mor a dva roky nato požár. Po roce 1630 se do domů zejících prázdnou pomalu stěhovali noví příchozí, včetně Židů z předměstí. Na sklonku války se Brodem prohnala švédská vojska, která ve městě po vydrancování rozdělala oheň, pod jehož plameny skončila i radnice, zeměpanský hrad, pivovar a klášter dominikánů. Aby městská rada splatila po této pohromě alespoň nějaké závazky, musela hraběti Lvu Vilému z Kounic prodat vesnici Havříce.¹⁴

Hospodářský stav města se ustavičně zhoršoval také ve druhé polovině 17. století. Roku 1663 čelilo nájezdům tureckých vojáků, které bylo povinné živit z vlastních peněz, na přelomu 60. a 70. let prožilo opakovaně mohutné požáry, při nichž opět shořelo kvantum staveb, zahrnující radnici i farní kostel, a záplavy. V 80. letech se zase potýkalo s epidemií moru, která si vyžádala stovky mrtvých, a především pak s násilným vpádem vojsk uherského knížete Imricha Tökölyho v roce 1683, jež za sebou z celé jihovýchodní Moravy zanechala největší zkázu právě zde, v podobě hořícího a vypleněného Uherského Brodu. O život tehdy přišli i ústřední představitelé města.¹⁵ Naději na příznivější budoucnost přinesly až dohoda s Dominikem Ondřejem z Kounic, která Brod zprostita dluhů, a listina, jež měšťany osvobodila od poddanské závislosti na majitelích panství.¹⁶

Nevytratila se ani po řadě ničivých napadení kuruců knížete Františka II. Rákócziho mezi lety 1704 a 1708, ke které se váže pověst, kterou připomíná soška Černého Janka na radniční věži.¹⁷ Mimo novou radnici byli v barokním slohu vystavěny i měšťanské domy, Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie, fara, kašna se sochou sv. Floriána či nová synagoga.¹⁸

O hospodářský rozmach se velkou měrou, také díky kladným vztahům s hrabětem, zasloužili primátor Pavel Hájek s měšťanem Františkem Václavem Letochou.

Krátce po jejich úmrtí, od roku 1742 do roku 1744, za války o rakouské dědictví, se Uherského Brodu několikrát zmocnili Prusové, kvůli čemuž notně zchudlo. Vměšování státu

¹³ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 90–92.

¹⁴ Tamtéž, s. 94–97.

¹⁵ Tamtéž, s. 99–100.

¹⁶ Tamtéž, s. 107–110.

¹⁷ BARTOŠ, Josef a kol. *Uherský Brod: minulost i současnost slováckého města*. Brno: Blok, 1971. s. 142–145.

¹⁸ Tamtéž, s. 146–149.

do řízení města zapříčinilo, že v jeho vedení převládli německy hovořící úředníci.¹⁹ Reformy pocítilo ale v i jiných oblastech. Roku 1756 se například muselo vzdát hrdelního práva pro zpřísnění podmínek výkonu soudnictví. Vítanou změnou byl v roce 1781 výnos Josefa II. o zrušení nevolnictví. Méně žádoucí pak bylo dosazení státem vybraných členů městské rady, včetně purkmistra roku 1786, jež zaručilo neustálý dohled státu nad hospodařením města a současně oslabilo působení Kouniců. Ačkoli se nadále snažili, odvrátit úpadek Brodu se jim nepodařilo, a to i vlivem tíživých okolností první poloviny 19. století, které začaly peněžní újmou během tažení Napoleona, pokračovaly šířící se infekci tyfu, bankrotem Rakouského císařství roku 1811, fatální neúrodou ve 20. letech a epidemickým výskytem cholery ve 30. letech. Ještě více prohloubili propast mezi vrstvami obyvatelstva. Zásadní slovo v něm měli bohatí měšťané, tj. obchodníci, živnostníci a úředníci, jimiž byli hlavně Němci a židé.²⁰

Po roce 1848 tvořily Uherský Brod dvě části – vlastní město a židovská obec. Předměstí bylo sloučeno s městem a jeho obyvatelé zproštěni dosavadních robotních povinností. Ke vzkříšení českého národního povědomí docházelo v Brodě pozvolna od 60. let 19. století. Významně k němu přispěl starosta Matěj Pecháček, kterému se povedlo vymocit uplatňování českého jazyka v úředních záležitostech. Vznikaly české spolky.²¹

Načež měšťané německé národnosti odpověděli prosazováním vlastních spolků. Na jejich tvrdé naléhání byl také do funkce starosty roku 1870 uveden Ludvík Brix, jehož aktivity neúprosně potlačovaly všechny české snahy, prioritně o rozvoj českých škol. Přesilu Češi získali v roce 1890, poté co židovská komunita ve volbách nepodpořila německou menšinu, protože špatně nakládala s penězi.²²

Vedle správy města se angažovali na poli obchodu a podnikání. Například František Janáček roku 1895 otevřel pivovar. Rozběhnutí industriální výroby urychlila nová železniční trať.²³ V 90. letech 19. století a na začátku 20. století bylo založeno i několik českých škol.

Vývoj Uherského Brodu ale citelně poznamenal válečný konflikt mezi lety 1914 až 1918, kdy musely místní továrny vyhovět potřebám válečné výroby a zemědělci přenechat velkou část úrody vojákům na frontu. Obyvatelé města strádali.²⁴

Čím déle v této situaci přetrvávali, tím větší byla jejich nespokojenost se životem v Rakousko-uherské monarchii. Informaci o vyhlášení samostatného Československého

¹⁹ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 125–126.

²⁰ Tamtéž, s. 128–130.

²¹ Tamtéž, s. 139–141.

²² Tamtéž, s. 142–143.

²³ Tamtéž, s. 146.

²⁴ Tamtéž, s. 155–156.

státu tedy přijali s nadšením. Ze zástupců politických stran, které měly v Uherském Brodě největší vliv, se ihned zřídil Národní výbor, jehož úlohou bylo v prvních týdnech zejména zásobování města a uklidňování nepokojů, jež změna poměrů vyvolala.²⁵ Šlo hlavně o rabování židovských obchodů.²⁶

V červnu roku 1919 se konaly komunální volby, které v Uherském Brodě vyhrála Československá strana lidová. Nový starosta města Jan Renner však vzešel ze strany Československé národní demokracie. V tomtéž roce se pod vedením Rennera sjednotila s městem do té doby samosprávná židovská obec.²⁷ Dvacátá léta byla vyhrazena pro stavbu chybějících domů a bytů. Vybuďovala se též nová nádražní budova, muzeum nebo kino. Stavební činnost nepolevila ani po volbách v roce 1928, v nichž byla v těsném závěsu za lidovci Československá strana národně socialistická.²⁸ Další volby roku 1932 je již porazila a do čela města si zvolila Bohuslava Lužu. Ve třicátých letech 20. století se v Brodě vystavilo ještě koupaliště či továrna České zbrojovky, jejíž otevření alespoň částečně zmírnilo nezaměstnanost danou hospodářskou krizí. Obyvatelům ohrožených chudobou město také rozdávalo poukázky na základní potraviny.²⁹

Den po vydání výnosu o zřízení protektorátu Čechy a Morava, 17. března 1939, dorazili němečtí vojáci i do Uherského Brodu. Město se muselo podřídit německému kontrolnímu správnímu orgánu ve Zlíně a do řídicích funkcí byli dosazováni přívrženci nacistického Německa. Mezi prvními byl vzat do vazby starosta Bohuslav Luža.³⁰

Vylučování ze společnosti města byli především Židé. Deportacím předcházely protižidovské zákony a nařízení, které jim zakazovaly navštěvovat veřejná místa (kina, parky, koupaliště ad.), vycházet z domu po 20. hodině, nebo vykonávat své profese. V červenci roku 1941 vypálili Němci v Uherském Brodě synagogu a následně, v lednu roku 1943, všechny Židy z brodského okresu shromáždili v budově místního gymnázia, odkud je transportovali do ghetta v Terezíně či rovnou do koncentračního tábora Osvětim.³¹ Dohromady bylo deportováno 2837 osob. Připomíná to i pamětní deska na zdi gymnázia.³²

²⁵ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 7–11.

²⁶ Tamtéž, s. 14.

²⁷ Tamtéž, s. 24–25.

²⁸ Tamtéž, s. 32–34.

²⁹ Tamtéž, s. 40–43.

³⁰ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 181.

³¹ Tamtéž, s. 185.

³² Spolek pro vojenská pietní místa. *Uherský Brod*. [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/1022-uhersky-brod/Komensk%C3%A9ho/>

Do bojů proti nacistickému Německu byli za hranicemi, konkrétně jako letci RAF ve Velké Británii, zapojeni i rodáci z Brodu Jan Křivda a Vladimír Kubíček.

Odboj se v Uherském Brodě formoval od zahájení okupace ve skupině Obrany národa, které velel František Bár, nebo v rámci skupiny tehdy ilegální Komunistické strany Československa, jíž řídil Jan Rychtalík. V roce 1944 rovněž někteří odbojáři, kupříkladu Rudolf Babula či František Měšťan, navázali spolupráci s parašutisty z výsadku Clay-Eva. Dále se organizovali partyzáni. Vytvořil se oddíl Slavkov, kterému uděloval rozkazy Dmitrij Kuriněnko.

Letadla bombardovala Uherský Brod v dubnu 1945 po několik dnů. Největší škody napáchal nálet z 15. dubna, po kterém město zůstalo bez dodávky elektrického proudu. Ruskou a rumunskou armádou bylo město definitivně osvobozeno dne 26. dubna 1945.³³

Ještě toho dne byl ustaven revoluční národní výbor, jenž se na přechodnou dobu (do 14. května) ujal správy města. Poté jej nahradil místní národní výbor. Oběma výborům předsedal člen Komunistické strany Československa, povoláním veterinář, Vincenc Jelínek. Výbor komunikoval s osvobozujícími jednotkami a podnikal první kroky ke zmírnění válečných dopadů. Opravovali se veškeré zasažené stavby ve městě. Květnové volby v roce 1946 ovládla v Uherském Brodě Československá strana lidová. Druhou příčku obsadila Československá strana národně socialistická a třetí (s již dvaceti procenty hlasů) Komunistická strana Československa.

Po komunistickém převratu v roce 1948 docházelo v Uherském Brodě pozvolna k převodu soukromého majetku (podniků) do vlastnictví státu a kolektivizaci zemědělství. Znárodněn byl například Janáčkův pivovar, drůbežárna Josefa Bruštíka nebo závod na využití ovoce Josefa Hladiše. V padesátých letech se kladl důraz na rozvoj těžkého průmyslu, a tak se vybudovaly Slovácké strojírny a přistavily nové prostory České zbrojovky. To do města přivedlo další pracovní síly, pro které bylo potřeba zajistit bydlení. V krajních částech města tak vznikala sídliště.

Od šedesátých let 20. století již Uherský Brod přestal být okresním městem. Nově náležel do okresu Uherské Hradiště.³⁴ Zprávy o invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa z 20. na 21. srpna 1968 vzbudily u Broďanů silný nesouhlas se situací. V žádném z podniků v Uherském Brodě se ten den nepracovalo, lidé se shlukovali na náměstích, likvidovali sovětské vlajky a provolávali protiokupační hesla. Podepisovala se i

³³ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 185–186.

³⁴ Tamtéž, s. 190–194.

petice. V noci 21. srpna dorazila sovětská vojenská technika i do Brodu. Nadcházející dny obyvatelé manipulovali s ukazateli směru podél cest, aby vojáky více zmátli. Během normalizace se pár obyvatel Uherského Brodu přestěhovalo do jiných, nekomunistických zemí. V sedmdesátých a osmdesátých letech se zase stavělo, a to jak v historickém jádru, tak celém zbytku města. Přibyly nové domy a byty i školní a kulturní budovy. Částmi Uherského Brodu se staly vsi Havřice, Těšov, Újezdec a Maršov.

Pražská studentská demonstrace 17. listopadu 1989 vedla v Uherském Brodě 22. listopadu nejprve k setkání studentů v novém kulturním domě a poté, 23. listopadu, k setkání široké veřejnosti. Ve městě mělo několik poboček politické hnutí Občanské fórum. K vyvrcholení dění došlo 27. listopadu, v den, kdy se v Československu vyhlásila generální stávka. Na uherskobrodském (tehdy náměstí Míru) dnes Masarykově náměstí, se uspořádala demonstrace, na níž řečníci vyzdvihovali demokratické hodnoty. Na začátku prosince pak členové OF v Uherském Brodě vyhotovili prohlášení, obsahující jejich přesné požadavky, adresované stávajícímu vedení země. V roce 1990 se zvolilo nové osazenstvo městského národního výboru.³⁵

V devadesátých letech se hojně rekonstruovalo. Například z dřívějšího kina Svět se stal Dům dětí a mládeže. Město také (v roce 1992) navštívil prezident Václav Havel. Budování pokračovalo i nadcházejících třicet let. K zásadním projektům patří stavba Aquaparku Delfin, přestavba Kina Máj nebo úpravy na Masarykově náměstí.³⁶ V roce 2010 se vybudoval moderní dopravní terminál, k němuž patří i přes 300 m dlouhá lávka, která zajišťuje bezpečný a zároveň bezbariérový přechod z jedné části Uherského Brodu na druhou.³⁷ Mezi nejnovější opravy ve městě se řadí rekonstrukce velkých schodů naproti stanici vlakového nádraží, která byla dovršena v roce 2016. Jednotlivé schody nesou jména významných rodáků nebo osobností, které se zapsaly do historie Brodu.³⁸

Dle posledních dostupných dat z městského úřadu z konce roku 2018, bydlí v Uherském Brodě asi 16,5 tisíc občanů České republiky.³⁹

³⁵ Tamtéž, s. 195–199.

³⁶ Uherský Brod. *Historie města*. [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/info/historie-mesta?>

³⁷ Oddělení strategického rozvoje. Přístupová lávka byla zdárně dokončena a uvedena do provozu. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 12 (10), s. 6. ISSN není uvedeno.

³⁸ SLADKÁ, Elen. Velké schody se dočkaly slavnostního otevření. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2016, 18 (12), s. 6. ISSN není uvedeno.

³⁹ Uherský Brod. *Demografie obyvatelstva ke dni 31. 12. 2018*. [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=187&expandMenu=16>

2 Vybrané památky ve městě

2.1 Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie

Farní kostel na Masarykově náměstí nechal vybudovat hrabě Dominik Ondřej Kounic. Autorem návrhu byl italský barokní architekt Domenico Martinelli. Stavba se zahájila v roce 1717. K dokončení došlo v říjnu roku 1733, kdy se kostel i vysvětil. Na přelomu 70. a 80. let 19. století přibyla farnímu kostelu ještě věž od Gustava Mereta, která měří 60 metrů a má čtyři zvony. Přední straně budovy vévodí portál, rámuující hlavní vchod, nad kterým je umístěn erb Kouniců, a také pilíře. Štít pak zdobí po stranách čtyři sochy evangelistů a uprostřed jedna socha Ježíše Krista, jež Brodu uděluje požehnání. Svou dominancí kostel představuje protiváhu radnici, reprezentující světskou moc. Uvnitř kostela je celkem sedm oltářů, zhotovených z umělého mramoru, s obrazy. U hlavního oltáře je jím malba *Neposkvrněného početí Panny Marie*. Dále lze spatřit například obrazy *Smrt sv. Josefa* nebo *Stětí sv. Jana Křtitele* či sochy barokního sochaře Josefa A. Winterhaldera.⁴⁰

2.2 Radnice

Radnice na Masarykově náměstí se stavěla v letech 1703 až 1715. Původně na jejím místě stál dům písaře z období gotiky.⁴¹ Pozůstatky gotického domu jsou viditelné na levé postranní zdi a horním rohu radniční budovy. Jde o křížový pilíř a k němu přiléhající kamenný gotický oblouk, zasazený do zdiva v přízemí. Na průčelí vyniká portál s mohutnými vraty, nad nimiž je barokní ozdobná mříž ze železa. Ze střechy vystupuje vysoká čtyřhranná věž, na které visí hodiny od hodináře z Uherského Brodu Františka Langa. Ve výklenku pod hodinami je soška Černého Janka, na vrcholu věže pak stojí socha Spravedlnosti.⁴²

2.3 Panský dům

Panský dům, stojící v Kaunicově ulici nad radnicí, byl zbudován v roce 1512 při rekonstrukci měšťanského domu. Nesl znaky typické pro architekturu v období pozdní gotiky. Na přelomu 17. a 18. století došlo k úpravě Panského domu Dominicem Martinellim

⁴⁰ Římskokatolická farnost Neposkvrněného početí Panny Marie Uherský Brod. *Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.farnostuherskybrod.cz/index.php/historie/kostely-ve-farnosti/farni-kostel>

⁴¹ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. s. 119.

⁴² HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 26–28.

do barokního slohu, avšak některé prvky gotiky i počínající renesance zůstaly zachovány (arkády v přízemí domu na nádvoří nebo portály nad vchody).⁴³ Na Panském domě měli své zázemí majitelé panství Kounicové se svými rodinami. Když zemřel bratr Václava z Kounic, Evžen, získalo budovu město. Součástí Panského domu je i Knihovna Františka Kožíka, galerie, v níž se pravidelně pořádají výstavy a gotická kaple Kouniců.⁴⁴

2.4 Dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie

Se vznikem se pojí Pověst o růžovém keři. Není jisté, kdo, ani kdy přesně klášter založil. Předpokládá se ale, že k tomu mohlo dojít ve druhé polovině 13. nebo první polovině 14. století. Ve dvacátých letech 15. století byl vypálen husity. Někteří členové Dominikánského řádu stihli odejít do bezpečí, většina z nich však byla zabita. V 16. století museli klášter znovu opustit, kvůli luteránskému hnutí. Zpět přišli dominikáni roku 1630, po dalším vyhoření kláštera. Velká obnova nastala za hraběnky Eleonory Kounicové, ve druhé polovině 17. století. Komplex obdržel barokní podobu a dvě věže. Roku 1742 byl vysvěcen. V roce 1950 řeholníky vyhnali v rámci akce K. Navrátili se až po Sametové revoluci.⁴⁵ Kostel se skládá ze tří lodí. Nachází se v něm 9 oltářů, z nichž nejvýznamnější je tzv. růžencový, nad nímž visí obraz Panny Marie jako Černé madony. Barokní interiér kostela stvořili zejména Benedikt Teltschik a Josef Antonín Winterhalder. V kostele jsou uloženy ostatky sv. Justýny.⁴⁶

2.5 Muzeum Jana Amose Komenského

Popudem ke zřízení muzea byla Národopisná výstavka věnovaná životě na Slovácku, která v Uherském Brodě proběhla v létě roku 1894. Její hlavní realizátor, učitel Josef Václav Hauerland, chtěl vytvořit místo, kde by mohly být exponáty zpřístupněny veřejnosti i po jejím skončení. Stalo se tak v roce 1898. Neslo jméno Jubilejní krajinské muzeum a nacházelo se ve vedlejší lodi již neexistujícího kostela sv. Jana Křtitele. Prvním správcem byl učitel Jan Kučera, jenž muzeu daroval své převážně archeologické sbírky.⁴⁷ Musejní společnost, která je měla na starost, je postupně rozšiřovala o další, včetně sbírky materiálů

⁴³ Uherský Brod. *Kulturní památky města Uherský Brod*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=10&expandMenu=16>

⁴⁴ Knihovna Františka Kožíka Uherský Brod. *Historie budovy*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://knihovna.ub.cz/info.aspx?id=17>

⁴⁵ Klášterní kostel Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <http://ub.op.cz/historie>

⁴⁶ Klášterní kostel Uherský Brod. *Kostel*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <http://ub.op.cz/kostel>

⁴⁷ RŮŽIČKA, Vilibald. *Světla kraje Komenského: Hrst vzpomínek*. Uherský Brod: vlastní, 1966. s. 8.

o J. A. Komenském. Roku 1920, kdy se kostela ujala československá husitská církev, se expozice přemístily na Panský dům. Narůstala ovšem potřeba většího prostoru, a tak se zahájila přestavba bývalé panské stáje, zvané Baraník, a následně také stavba u Zámecké brány. Po roce 1945 pokračovaly další úpravy a muzeum získalo nynější název. V padesátých letech byla před muzeum umístěna socha Komenského. Od té doby až dodnes se odborníci, kteří zde pracují, soustředí hlavně na studium života a díla tohoto myslitele. Druhou oblastí jejich zájmu jsou pak dějiny slováckého regionu. V budově muzea se nachází i Knihovna Jana Kučery.⁴⁸

⁴⁸ Muzeum Jana Ámose Komenského. *Historie muzea*. [online]. [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/historie-muzea?idm=5>

3 Významné osobnosti spjaté s Uherským Brodem

3.1 Jan Amos Komenský

28. března 1592 Uherský Brod/Nivnice – 15. listopadu 1670 Amsterdam

O místě jeho narození panují spory. Dochované prameny hovoří o Uherském Brodě nebo nedaleké Nivnici.⁴⁹ Dětství měl údajně prožít v Uherském Brodě v dnešní Komenského ulici, v prostorách, kde bychom našli dům s č.p. 201.⁵⁰ Příjmení Komenský pak odkazuje na ves Komňu. Vzdělání se mu dostalo na škole Jednoty bratrské v Přerově, odkud se pro vynikající výsledky dostal na studia do Herbornu a Heidelbergu. Nabyté znalosti později zúročil ve svém rozsáhlém díle. Působil na Moravě v Přerově a ve Fulneku, poté se skrýval v Čechách. Po porážce stavovského povstání byl coby významný člen Jednoty bratrské nucen vlast opustit natrvalo. Uchýlil se do Lešna v Polsku, kde strávil dohromady téměř dvacet let. Pobýval také v Anglii, Švédsku, Sedmihradsku ad. Vypálením Lešna ztratil mnoho knih, ale i domov. Zdrčen se odebral do nizozemského Amsterdamu, kde se dal znovu do psaní.⁵¹ Mezi nejslavnější spisy Komenského patří *Velká didaktika*, *Labyrint světa a ráj srdce*, *Obecná porada o nápravě věcí lidských*, *Svět v obrazech* nebo *Cesta světla*.⁵² Roku 1927 zavítal do města jeho poslední mužský příbuzný v přímé linii Jiří Viktor Figulus.⁵³ Jméno J. A. Komenského nese v Uherském Brodě též gymnázium a muzeum, kde je mu věnováno několik expozic.

3.2 Václav Kounic

26. září 1848 Drážd'any – 14. října 1913 Uherský Brod

Roku 1873 obdržel titul doktora práv na Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze. Deset let nato vstoupil do politiky. Ve funkci poslance hájil české národní zájmy a prosazoval emancipaci žen. Správy panství v Uherském Brodě se hrabě Václav Kounic ujal po smrti své ženy a bratra Albrechta v roce 1897. Přispěl k založení uherskobrodského

⁴⁹ Muzeum Jana Ámose Komenského. *Život J. A. KOMENSKÉHO*. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://komensky.mjakub.cz/komensky>

⁵⁰ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 106.

⁵¹ Muzeum Jana Ámose Komenského. *Život J. A. KOMENSKÉHO*. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://komensky.mjakub.cz/komensky>

⁵² Muzeum Jana Ámose Komenského. *Odkaz J. A. KOMENSKÉHO*. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://komensky.mjakub.cz/odkaz>

⁵³ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 106.

muzea, věnoval do něj několik předmětů z rodinné pozůstalosti. V padesáti letech se v Brodě zamiloval do Josefy Horové, kvůli které si nechal kousek opodál, v oboře na katastru obcí Drslavice a Vlčnov, postavit zámek Pepčín. S její pomocí též zřídil nadaci, díky níž byly vybudovány Kounicovy koleje pro studenty v Brně.⁵⁴ Kounicovými přáteli v Uherském Brodě byly osobnosti jako starosta a lékárník Ignác Seichert, vlastník pivovaru František Janáček, nebo Jan Renner – advokát a starosta Sokola. Tento spolek, stejně tak jako všechna konání podněcující národní uvědomění, aktivně podporoval. V roce 1923 byla na Panském domě odkryta Kounicova pamětní deska.⁵⁵ Mimo to Kounice ve městě připomíná i po něm nazvaná ulice mezi Masarykovým a Mariánským náměstím či Hotel Kaunic naproti Panského Domu.

3.3 Vojtěch Boris Luža

26. března 1891 Uherský Brod – 2. října 1944 Hřiště u Přibyslavi

Luža byl uherskobrodský rodák a také úspěšný absolvent místního gymnázia. Vysokoškolské studium nedokončil, neboť byl roku 1914 vyslán coby voják rakousko-uherské armády na východní frontu. V Rusku vstoupil mezi československé legionáře, po jejichž boku bojoval téhož roku i u Zborova. Zastával důležité vojenské hodnosti.⁵⁶ Okupaci Čech a Moravy nacistickým Německem nesl těžce, o to více, když zatkli jeho vlastního sourozence Bohuslava Lužu (tehdejšího starostu Brodu). Udržoval spojení s přáteli z legií a ze Sokola, jehož byl sám členem. Po zatčení spolupracovníka Aloise Eliáše se před gestapem uchýlil do ilegality.⁵⁷ Komunikoval s československou exilovou vládou v Londýně a organizoval odboj.⁵⁸ Osudná byla pro generála Lužu cesta do sídla Rady tří, při které byl zrazen a se zbraní v ruce zastřelen protektorátními četníky.⁵⁹ Na radnici mu byla odhalena pamětní deska. Po bratřích Lužových je pojmenována i jedna z ulic města.⁶⁰ V roce 2013 vznikla v Uherském Brodě Nadace Bratří Lužů.⁶¹

⁵⁴ KLOBAS, Oldřich. *Šlechtic nejen rodem: Václav hrabě Kounic*. Brno: AVE, 1993. s. 39–78.

⁵⁵ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 29–30.

⁵⁶ ČERNÝ, Vladimír, KOPEČNÝ, Petr a VAŠEK, František. *Legenda bez legend: životní osudy armádního generála Vojtěcha Borise Luži (1891–1944)*. Brno: Šimon Ryšavý, 2004. s. 11–14.

⁵⁷ Tamtéž, s. 34–35.

⁵⁸ Tamtéž, s. 40.

⁵⁹ Tamtéž, s. 73.

⁶⁰ Internetová encyklopedie dějin Brna. *Divizní generál Ing. Vojtěch Boris Luža*. [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=227

⁶¹ Nadace Bratří Lužů. *O nadaci*. [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.nadacebl.cz/o-nadaci/>

3.4 František Kožík

16. května 1909 Uherský Brod – 5. duben 1997 Praha

V Uherském Brodě strávil dětství. Brněnskou Masarykovu univerzitu dokončil jako doktor práv. Vystudoval též tamní konzervatoř. Byl spisovatelem poezie, prózy i dramát. Proslul zejména životopisnými romány *Největší z Pierotů* a *Básník neumírá*. Známý je např. i *Věvec vavřínový* popisující život zakladatele Sokola Tyrše. K rodnému Slovácku se váží romány *Sníh padá na Hradiště*, *Na dolinách svítá* či *Šavle a píseň*. Napsal též knihu *Bolestný a hrdinský život J. A. Komenského*. Několik jeho děl zachycuje život a osobnost Emila Zátopka nebo prostředí lázní v Luhačovicích.⁶² V roce 1972 složil Uherskému Brodu stejnojmennou báseň.⁶³ Ke stému výročí jeho narození se městská knihovna v Uherském Brodě přejmenovala na Knihovnu Františka Kožíka a v prostorách Panského domu byla odhalena jeho busta.⁶⁴

3.5 Josef Herčík

22. března 1922 Uherský Brod – 9. července 1999 Praha

Velmi uznávaného českého rytce a grafika ryteckému řemeslu naučili právě na místní škole, kterou vlastní Česka zbrojovka. Po druhé světové válce pokračoval soukromým studiem v Praze. V 50. letech mu na jedné z výstav učarovala tvorba známek, které se od té doby věnoval již do konce života. Celkem zhotovil téměř 500 rytin známek. Také hojně ilustroval. Stal se vyhledávaným umělcem v Československu i ve světě. K jeho největším úspěchům patří ocenění nejkrásnější světové známky z roku 1967 za transkripci obrazu *Guernica* od Pabla Picassa.⁶⁵ Je autorem první známky naší republiky. Uherskému Brodu daroval množství rytin, včetně rytiny města nebo Učitele národů. Je držitelem titulu čestný občan města.⁶⁶

⁶² Slovník české literatury. *František Kožík*. [online]. 11.4.2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=934&hl=franti%C5%A1ek+ko%C5%BE%C3%ADk+>

⁶³ Muzeum Jana Ámose Komenského. *Básně*. [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/basne?idk=pub09>

⁶⁴ SLADKÁ, Elen. Busta Františka Kožíka zdobí Panský dům. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2009, 11 (10), s. 3. ISSN není uvedeno.

⁶⁵ FRITZ, Zdeněk. Náš rozhovor s grafikem a rytcem Josefem Herčíkem. *Merkur Revue: odborný časopis pro filatelii, numismatiku a notafilii*. Brno: Merkur-Revue, 1997, 3(1), s. 8-10. ISSN 1211-3077.

⁶⁶ Uherský Brod. *Významné osobnosti města Uherský Brod: Josef Herčík* [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/vyznamne-osobnosti/osobnosti/hercik.html>

4 Obecné vymezení spolků

4.1 19. století

Spolky byly podstatnou součástí formování občanské společnosti a prostředím, v němž se pěstovalo národní i občanské uvědomování a budovala demokracie.⁶⁷ Kde si lidé předávali poznatky, projevovali své názory a sdíleli určitou formu smýšlení.⁶⁸ Centrem tříbení různorodých zájmů, místem, kde se lidé scházeli, zdaleka nejen za účelem pobavení a rozptýlení. Byly zároveň, mnohdy ihned zřejmým, prostorem vyvíjejícího se vymezení, ať už národa, nebo kulturní a sociální sféry.⁶⁹

To se projevovalo jak dvojitostí leckterých typů spolků (spolky české a spolky německé), tak nejvíce v počátcích jejich úzkým okruhem členů, který tvořili výhradně výše postavení, majetní, národně či v podnikání aktivní měšťané. Nebylo mimořádné, že se tatáž jména vyskytla v seznamech příslušníků u více spolků. Uzavřenost a výlučnost spolkového života spočívala ze značné míry i v nemalých finančních nákladech na provoz (členské příspěvky, nárazové poplatky aj.).⁷⁰ U prvních významnějších národních spolků (na Moravě kupříkladu brněnského Sokola) také v prezentaci na veřejnosti (stejnokroje, symboly spolku – odznaky, prapory, ... , rituály a společenské akce – všelijaké slavnosti, průvody, sjezdy, pochody, plesy, schůze a další, doprovázené často velkolepými proslovy a přípitky, jindy zpěvy a hudbou).⁷¹

Uvedené skutečnosti připomínaly specifika středověkých a raně novověkých cechů a živily přetrvávající předsudky vůči obdobným sdružením. Zkostnatělost spolků a exkluzivita členství šedesátých let 19. století se výrazněji proměnila v polovině let osmdesátých, kdy se vedle dosavadních měšťanských spolků prosazovaly spolky nové, vesměs nacionálně orientované, s masovou základnou, otevřené širším a nižším vrstvám společnosti, což vzbudilo zájem o vnitropolitické události a participaci na dění ve státě i u venkovských obyvatel.⁷²

Nejprve byly spolky vázány na určité místo, věci skupiny jednotlivců. Až časem se vytvářely složitější organizační struktury – spolky na úrovni okresů, ad., které v majoritě případů nenaléhaly, aby se místní spolky staly nutně a automaticky jejich členy, nýbrž spíše

⁶⁷ MALÍŘ, Jiří. *Občanská společnost na Moravě: spolky, strany, elity*. Brno: Matice moravská, 2014. s. 29–30.

⁶⁸ LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš a MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, 2017. s. 343

⁶⁹ MALÍŘ, Jiří. *Občanská společnost na Moravě: spolky, strany, elity*. Brno: Matice moravská, 2014. s. 59.

⁷⁰ Tamtéž, s. 30–31.

⁷¹ Tamtéž, s. 65–67.

⁷² Tamtéž, s. 31–35.

přicházeli s touto možností.⁷³

V první polovině 19. století se lidé na území Rakouského císařství, jehož jsme byli součástí, shromažďovali v rámci tzv. cechů – organizací, které spojovaly řemeslníky stejných nebo příbuzných řemesel. Jiné podoby spolčování, než profesní, byly ojedinělé. Příčinnou byla i obava, aby nějaká z potenciálních skupin nepodlomila autoritu panovníka. Pokud tedy již bylo bytí jistého spolku připuštěno, tak pouze s jeho souhlasem.⁷⁴

Drobná úprava přišla s vydáním patentu – zákona č. 253/1852 císařem Františkem Josefem I. 26. listopadu, kdy se udělování povolení k zřízení spolků převedlo na ministerstvo vnitřních záležitostí (vnitřní) a jeho úřady. Krom jiných nařízení v něm byl uveden i důrazný zákaz zakládat spolky, jejichž činnost by zasahovala do legislativní moci či veřejné správy.⁷⁵

Výraznější změny nastaly v roce 1867, po vzniku rakousko-uherského soustátí, předně se zákonem č. 134/1867, publikovaném 15. listopadu, který ukládal povinnost dát před zřízením spolku k posouzení jeho stanovy k tomu určeným zemským orgánům, jež měly oprávnění spolek ve vyměřeném období zakázat, v případě, že jej vyhodnotily za nebezpečný pro stát, nebo odporující právním normám. Mimořádná pozornost byla zaměřena na spolky politické povahy (na rozdíl od spolků a obdobných institucí, cílících na výdělek, a jiné, všeobecně přínosné účely, kterým se zabíral zákon předešlý). Jejich příslušníky se nemohly stát vedle osob, které nedosáhly zletilosti, ani ženy nebo cizinci. Zapovězeno bylo vytváření poboček pol. spolků i propojování se s dalšími spolky.⁷⁶ Navzdory restrikcím daných zákonem popularita zakládání rozmanitých spolků rostla, o to víc, když se právo „*shromažďovati a spolky činiti*“ stvrdilo zákonem č. 142/1867, obsaženém v prosincové ústavě.⁷⁷

4.2 20. století

Představené zákony byly přejaty s malými obměnami i do ústavy Československé republiky otisknuté roku 1920. Řídily tak spolkový život na dlouhá desetiletí.⁷⁸

(S výjimkou let 1939 až 1945, za času Protektorátu Čechy a Morava, po který byly

⁷³ LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš a MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, 2017. s. 346–347.

⁷⁴ Tamtéž, s. 344.

⁷⁵ Zákon č. 253/1852 ř. z. [online]. [cit. 2022-1-23]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

⁷⁶ Zákon č. 134/1867 ř. z., o právě spolčovacím. [online]. [cit. 2022-1-24]. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/134-1867.htm>

⁷⁷ MALÝ, Karel. Stopadesáté výročí vydání prosincové ústavy. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum, 2018, 47 (2), s. 68. ISSN 0079-4929.

⁷⁸ MIKULE, Vladimír. Vývoj právní úpravy politických stran na území České republiky (nástin). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. Praha: Karolinum, 2010, 56 (1), s. 222. ISSN 0323-0619.

zlikvidovány jakékoliv snahy o rozvoj české občanské společnosti, včetně aktivit spolků, jež se na nátlak okupační moci musely rozpustit.)⁷⁹ Zrušeny byly až zákonem č. 68/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních, jenž v Československu platil do roku 1990. Tento zákon požadoval, aby se stávající spolky transformovaly v organizace, případně v podobné, pro režim přípustné formy, na jejichž veškerá počínání měly dohlížet národní výbory. Rovněž předložil výčet hnutí, svazů ad., které již vyhláší organizacemi. Samozřejmostí bylo centrálně demokratické řízení organizací a konání ve shodě s ideou socialismu.⁸⁰ Po pádu komunistického režimu v Československu bylo lidem opět umožněno volné sdružování v mnoha podobách, souhrnně označovaných termínem občanská sdružení, dle zákona č. 83/1990 o sdružování občanů.⁸¹

4.3 21. století

Dne 1. ledna 2014 byla prostřednictvím nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník) občanská sdružení automaticky přeměněna na spolky.⁸² Spolek je vymezen jako skupina alespoň 3 fyzických, případně právnických osob shodného zájmu, kteří jsou jejími členy nikoli z povinnosti, ale z vlastní vůle a jejichž primárním důvodem k vytvoření spolku není peněžní zisk (čímž se liší např. od obchodních společností).⁸³ Spolek vzniká ve chvíli, kdy je zapsán do veřejného spolkového rejstříku. Zákon nestanovuje, kolik let by zakladatelům spolku mělo být, obecně se ale doporučuje, aby minimálně jeden byl starší osmnácti let.⁸⁴

⁷⁹ My jsme to nevzdali. *Protektorát Čechy a Morava*. [online]. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.myjsmetonevzdali.cz/temata/konec-ceskoslovenska-a-druha-svetova-valka/protektorat-cechy-a-morava/>

⁸⁰ Zákon č. 68/1951 Sb., zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních. [online]. [cit. 2022-1-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-68>

⁸¹ Zákon č. 83/1990 Sb., zákon o sdružování občanů. [online]. [cit. 2022-1-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-83>

⁸² RONOVSÁ, Kateřina a kol. *Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Leges, 2014. s. 23

⁸³ Tamtéž, s. 28.

⁸⁴ Tamtéž, s. 32–33.

5 Nástin spolkového života v Uherském Brodě

Vlna vědomí příslušnosti k českému národu se u českých obyvatel Rakousko-uherské monarchie zvedla koncem 60. let 19. století i v Uherském Brodě. Velmi zřetelně ji šlo vnímat skrze množství českých spolků, jež tehdy vznikaly, po boku německých. Spolková činnost utvářela kulturu Brodu a byla neoddělitelnou složkou veřejného života města.⁸⁵

První český spolek se v Uherském Brodě zrodil roku 1869 z podnětu duchovního Karla Skopalíka. Jmenoval se **Občanská beseda**. Přes čtyřicet Čechů, kteří u něj byli zapsáni, se zpočátku scházelo v hostinci u Šrámků a v hostinci u Medřických. Národní osvětu mezi měšťany šířil spolek hlavně organizováním společenských akcí (hudební vystoupení, dramatické inscenace, přednášky ad.). Přínosná byla též četba českého tisku (*Hlas Národa*, *Našinec*, *Zlatá Praha*). Ve své době byla Občanská beseda doopravdy významným střediskem sdružujícím představitele místní inteligence. Důležitou osobností byl třeba advokát Bedřich Weber. Němečtí obyvatelé města, zvláště ti, co v něm zaujímali vysoké postavení, spolkem opovrhovali a veřejně jej shazovali. Členové Besedy však útlaku odolali a české vlastenectví jezdili podporovat i do Uherského Hradiště.⁸⁶ Od roku 1879 byla sídlem spolku budova Občanské záložny.⁸⁷

Nedlouho po vyhlášení samostatného Československého státu, v roce 1923, svých aktivit Občanská beseda zanechala a rozpadla se, shledáním, že došlo k naplnění jejího klíčového cíle a vlivem úbytku členů, kteří postupně vstupovali do spolků úžeji zaměřených.⁸⁸

Převážně nábožensky – **spolek Katolických tovaryšů**, **spolek Lidový dům** a profesně, seskupující podnikatele – **Řemeslnicko-živnostenská beseda**, **Česká obchodnická beseda**, **Společenstvo hostinských a výčepníků v Uherském Brodě** nebo pedagogy – **Učitelská jednota Komenský**.⁸⁹ Ta byla založena v roce 1870 a kromě jiného se zasloužila o vystavení pomníku Janu Amosi Komenskému na Mariánském náměstí.⁹⁰ S velkým zanícením se o oživení české vzdělanosti zasazovali učitelé Josef Václav Hauerland, Ferdinand Prager nebo učitelka Marie Stejskalová, kteří v Uherském Brodě učili

⁸⁵ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 95.

⁸⁶ RŮŽIČKA, Vilibald. *Revoluční rok 1890 v Uherském Brodě*. Uherský Brod: vlastní, 1950. s. 36–38.

⁸⁷ Tamtéž, s. 42.

⁸⁸ Tamtéž, s. 96.

⁸⁹ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 95–96.

⁹⁰ RŮŽIČKA, Vilibald. *Revoluční rok 1890 v Uherském Brodě*. Uherský Brod: vlastní, 1950. s. 45.

na nově zřízených českých školách.⁹¹

Pozadu nestály na přelomu 60. a 70. let ani spolky povahy hospodářské – **Občanská záložna** či přílehavě pojmenovaný **spolek Hospodář**.

Spousta spolků pocházela rovněž od německých obyvatel – **Kasino**, **Úsporný spolek**, **Hasičský spolek**, **Střelecký spolek**, **Spolek vysloužilců veteránů**, **Řemeslnická beseda**, ad. Od 90. let 19. století, poté co volby v Uherském Brodě vyhráli Češi, se ale začaly rozpadat, eventuálně přecházet v české.⁹²

Nejvýznamnějším německým spolkem bylo Kasino, které vzniklo roku 1871 coby konkurence Občanské besedy. Ústředním zakladatelem byl starosta Uherského Brodu Ludvík Brix, příslušníky spolku pak další zámožní a vlivní Němci a židé. Ačkoliv se spolek navenek snažil vypadat pouze jako místo pro setkávání se za záměrem pobavení nebo čtení německých deníků, ve skutečnosti byl určen k upevnění německé politiky ve městě. V Kasinu rozhodovali o tom, kdo a jaké funkce bude zastávat na městských institucích a školách, nebo rozvěšovali listy popsané texty mířenými proti Čechům.⁹³

Nárůst snah o emancipaci žen a s ní související úsilí o zlepšení role ženy ve společnosti vedl k založení ženských spolků (především charitativního rázu).⁹⁴ **Dobročinný spolek Vlasta** (1894) se například soustředil na obstarávání oblečení a bot pro chudé brodské žáky, **Jednota křesťanských matek** na pomoc všem potřebným (od dětí žijících v nuzných podmínkách nebo bez rodičů, přes čerstvé maminky, po osamělé, nemocné, staré i jinak sociálně znevýhodněné a trpící).⁹⁵ Ve **Spolku paní a dívek českých Božena Němcová**, zřízený iniciativou Marie Stejskalové, se ženy učily různé ruční práce a zároveň naslouchaly přednáškám zakladatelky spolku, které v nich měly vyvolat lásku k národu.⁹⁶ Za zmínku stojí uherskobrodský **Spolek Československého červeného kříže** (1919), starající se o vojáky po návratu z války a obyvatele, kteří v jejím důsledku upadly do stavu hmotného nedostatku. Spolu s hasiči také poskytoval první pomoc a zajišťoval transport postižených do zdravotnických zařízení. Dobrovolníky ve spolku tvořila i mládež. Nezbytné informace a praktické dovednosti jim, i každému, kdo je chtěl získat, předávali na přednáškách a

⁹¹ RŮŽIČKA, Vilibald. *Světla kraje Komenského: Hrst vzpomínek*. Uherský Brod: vlastní, 1966. s. 17.

⁹² TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 95.

⁹³ RŮŽIČKA, Vilibald. *Revoluční rok 1890 v Uherském Brodě*. Uherský Brod: vlastní, 1950. s. 39–41.

⁹⁴ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 96.

⁹⁵ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 52–53.

⁹⁶ RŮŽIČKA, Vilibald. *Světla kraje Komenského: Hrst vzpomínek*. Uherský Brod: vlastní, 1966. s. 19.

kurzech o zdraví a zdravotní péči.⁹⁷

Rok po otevření muzea v Uherském Brodě se zásluhou učitele Jana Kučery a dalších ustavil spolek **Muzejní společnost** (1899), jenž se skládal ze dvanácti aktivně pro instituci pracujících a dvojnásobku těch, kteří ji podporovali svými financemi. Předsedal jí Ignác Seichert. Skupovala předměty kulturní či historické hodnoty (knihy, zbraně, malby aj.), které zařazovala do dílčích sbírek a zpřístupňovala tak odkazy předků novým generacím. Muzeum spravovala do poloviny 20. století. Pak měla jeho fungování na starost komise.⁹⁸ Členové Muzejní společnosti byli přítomni snad na všech slavnostech a obdobných důležitých společenských událostech Uherského Brodu. Některé leckdy sami pořádali.⁹⁹

Z oblasti tělovýchovné byly nejzásadnější dva spolky – **Tělocvičná jednota Sokol** (1891) a **Jednota československého Orla** (1909).¹⁰⁰ K dalším sportovním spolkům v Uherském Brodě patřili **Skauti**, **Klub československých turistů nebo Český sportovní klub Uherský Brod**.¹⁰¹ První skautský oddíl vytvořil ve městě Miloš Stojan na jaře roku 1915. Pět členů, které oddíl měl, trávil své volné dny v lese zvaném Rubanisko na území Uherského Brodu, kde tábořilo a učilo se skautingu. Postavili si i vlastní chatu. Ještě ten rok v zimě svou činnost brodští skauti ale ukončili, protože jejich vedoucího povolali do války. Při obnovení v roce 1919 zaznamenali nebývalý zájem o skautské hnutí. Ve dvacátých letech měli již několik oddílů chlapců a 1 oddíl dívek, zahrnujících na 150 skautů a skautek. Roku 1926 spolek rozložily rozepře vedoucích, hned v létě následujícího roku se však opět organizovaly nové oddíly. Vystřídali více kluboven. Scházeli se i v budově Panského domu nebo v prostorách hotelu Zdráhal na Masarykově náměstí. O prázdninách jezdili na tábory. Za německé okupace v roce 1940 byly skautské oddíly rozpuštěny nařízením gestapa. Znovu aktivní začaly být brodští skauti po osvobození Československa v roce 1945.¹⁰² Český sportovní klub Uherský Brod má svůj počátek v roce 1893. Nejprve začínal jako německý klub orientovaný na bruslení na ledu. Bruslilo se na kluzišti, v místech, kde dnes stojí vlakové nádraží, od 30. let 20. století na kluzišti za sokolovnou. V průběhu let se rozšířil o

⁹⁷ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 53.

⁹⁸ Muzeum Jana Ámose Komenského. *Historie muzea*. [online]. [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/historie-muzea?idm=5>

⁹⁹ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 110.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 100.

¹⁰¹ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 66–69.

¹⁰² STOJAN, Vladimír. *Z kroniky. Vatra: Jubilejní památník prvních moravských junáků: 30 let uherskobrodského skautingu 1915–1945*. Uherský Brod: Středisko Junáka, 1946. 1 (14?), s.2–3. ISSN není uvedeno.

turistiku, tenis, fotbal, lehkou atletiku ad. Vznikaly i odbory, z nichž největší byl odbor fotbalový.¹⁰³ Klub československých turistů v Uherském Brodě byl zřízen roku 1922. Příslušníky klubu se stali turisté, kteří rádi podnikali výlety na vrchol Bílých Karpat, ale nebyli doposud nijak organizováni. Společně, v čele s učitelem Ferdinandem Pragrem, stáli za vybudováním první Holubyho chaty na Javořině.¹⁰⁴ Roku 1956 se založila ještě **Tělovýchovná jednota Spartak Uherský Brod**, pod níž byli až do devadesátých let zahrnuti Sokolové, Orlové i skauti a sportovci z ČSK Uherský Brod. Během toho období vystavili v Uherském Brodě zimní stadion a Sportovní halu TJ Spartak nebo chatu Lopatu na Mikulčině vrchu. Po pádu komunismu v Československu se mnohé oddíly od TJ Spartak odloučily. Nyní jsou aktivní oddíly volejbalu, basketbalu, plavání, kulturistiky a šachu.¹⁰⁵ Židé měli v Uherském Brodě před druhou světovou válkou tělovýchovný a sportovní spolek **Makabi**.¹⁰⁶

Roku 1920 se zřídilo **Volné sdružení legionářů**, pobočka Jednoty československé obce legionářské, jehož členy byli krajané, kteří v době první světové války bojovali v rámci legií, jednotek zahraničního vojenského odboje v Rusku, Francii a Itálii. Hlavní poslání spatřoval spolek v usměrňování obyvatelstva k uvědomělému politickému a národnímu životu. Dbal též na to, aby se nezapomínalo na příběh legionářů. Ve školách i muzeu konal výstavy, pietní akce a přednášky. Na jeho popud se na brodském náměstí Svobody asi o deset let později postavil kamenný pomník na paměť prezidenta Masaryka a hrdinů padlých v letech 1914–1918 za vlast. Těsně provázáni byli legionáři se Sokolem, odkud mnoho z nich vzešlo.¹⁰⁷

Divadelní činnost se rozvíjela koncem 19. století a v prvních dvou desetiletích 20. století nejvíce ve **Studentském sdružení Kollár** (1896) a **Divadelním odboru Společenského klubu**, jenž patřil k Občanské besedě. Poté ochotníci přešli do divadel náležících pod spolek orelský a spolek sokolský. U posledně uvedeného sklízela vynikající ohlasy loutková představení (od roku 1920).¹⁰⁸ Během nich na jevišti nechyběl Kašpárek, který v podání Sokolů nebyl obvyklou komickou postavou, ale spíše vzorem pro mládež.

¹⁰³ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 66–67.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 69.

¹⁰⁵ TJ Spartak Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://spartak.ub.cz/onas/historie/>

¹⁰⁶ Česká unie Makabi. *O nás*. [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://czechmakabiunion.wixsite.com/home/about?lang=cs>

¹⁰⁷ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 72–73.

¹⁰⁸ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 118.

Tím, kdo mezi diváky šířil myšlenky T.G.M. Výrazného posunu loutkové divadlo dosáhlo pod správou pedagoga Rudolfa Tomici. Ve třicátých letech čítalo více než 30 loutkoherců. Neopomíjeli ani starší publikum. Sehráli pro ně například *Ze života Hmyzu* od bratrů Čapkových.¹⁰⁹ Od padesátých let vystupovali nově i po okolí a pustili se do vylepšování divadelních prostor Sokolovny. Po útlumu na přelomu let šedesátých a sedmdesátých se na scénu, tenkrát již kulturního domu, vrátili roku 1985. V devadesátých letech se stali součástí **Loutkového divadélka** (o.s.) Romana Švehlíka a jeho kolegů.¹¹⁰

Roku 1951 byli všichni amatérští herci z Brodu včleněni do jednoho **Divadelního odboru**, jenž spadal pod Slovácké strojírný. Celkem jich hrálo na pět desítek. Budovatelským inscenacím napěchovaným propagandistickými hesly posilujících režim se ale stranili. V osmdesátých letech svůj název změnili, na počest bývalého ředitele, na **Divadelní soubor Tomáše Miličky**.¹¹¹

Divadelní odbor Společenského klubu prokazatelně poprvé veřejně hrál v roce 1892, ovšem výhradně hry od německých dramatiků. Nejvíce se publiku líbily komedie.

Naopak nespokojenost probouzela představení česká, ve kterých účinkovali Židé (1923). Obzvláště, když se v nich poukazovalo na ty nemajetné a společností opovrhované. Nepřátelství až nenávisť vůči židovským spoluobčanům se objevila i u sdružení Kollár.¹¹²

Divadlo Brod, které existuje dodnes, se zrodilo roku 2002 (viz další kapitola).¹¹³

Při Občanské besedě působily i sbory pěvecké. Mužský vznikl ihned roku 1869, ženský roku 1889. Od roku 1908 nesly jméno **Volné pěvecké sdružení**. Propuknutím války ale bohužel zanikly. Nové jádro zpěváků se po těchto událostech vyvinulo až u Sokola – tzv. **Pěvecké sdružení sokolské**. Stěžejní byl pro Uherský Brod vznik **Hudebního spolku Dvořák** (1926).¹¹⁴

Dlouhou tradici má v Uherském Brodě desková hra šachy. Šachové kroužky a kluby vznikaly ve městě již od poloviny 90. let 19. století. Svě měla Občanská beseda i skauti. **Spolek českých šachistů v Uherském Brodě** byl však založen až v roce 1928 prvotřídním hráčem dr. Kaudrem v hotelu Novák. Spolek organizoval turnaje mezi samostatnými hráči i

¹⁰⁹ ŠVEHLÍK, Roman. *Ochotnické divadlo v Uherském Brodě (od vzniku Občanské besedy po dnešek)*. Brno, 2009. 57 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. s. 25–26.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 31–34.

¹¹¹ Tamtéž, s. 38–39.

¹¹² Tamtéž, s. 12–14.

¹¹³ ŠVEHLÍK, Roman. *Ochotnické divadlo v Uherském Brodě (od vzniku Občanské besedy po dnešek)*. Brno, 2009. 57 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. s. 44–45.

¹¹⁴ TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Ámose Komenského, 2018. s. 118–119.

městy.¹¹⁵

Roku 1991 navázal Uherský Brod spolupráci s městem Naarden. Tři léta poté se založil **Spolek Uherský Brod – Naarden**, který v Uherském Brodě pravidelně pořádá tzv. Dny Naardenu. Obě města se také navštěvují a vzájemně podporují ve svých kulturních, ale i sportovních a dalších činnostech.¹¹⁶

Jedním z nejmladších spolků v Uherském Brodě je spolek Uherskobrodští **Patrioti**. Založen byl v roce 2010. Členy jsou uherskobrodští občané, patrioti čili vlastenci města, kteří se sdružují, aby společně opatrovali dědictví, jež jim ve městě zanechali jejich předci. Podílejí se na organizaci kulturního života a snaží se Uherský Brod dostat do povědomí široké veřejnosti.¹¹⁷

Několik spolků se v současnosti soustředí na pomoc druhým, převážně handicapovaným lidem. Jsou jimi **Mozaika Uherský Brod**, **Kamarádi Uherský Brod** nebo **Sdružení rovných šancí**.¹¹⁸

¹¹⁵ *Památník spolku českých šachistů v Uherském Brodě: K desáté jubilejní valné schůzi*. Uherský Brod: Spolek českých šachistů v Uherském Brodě, 1937. s. 5–10.

¹¹⁶ Uherský Brod. *Spolek Uherský Brod – Naarden*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&ID=44&expandMenu=43>

¹¹⁷ Výbor sdružení. Uherskobrodští patrioti. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2010. 12 (3), s. 8. ISSN není uvedeno.

¹¹⁸ Uherský Brod. *Zapsané spolky*. [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=30&idpt=23>

6 Historie vybraných spolků (od jejich založení do současnosti)

6.1 Sokol

Na založení tělocvičné jednoty Sokol v Uherském Brodě se dohodlo 28 příznivců sokolských idejí v budově Občanské besedy 18. ledna roku 1891. Dne 23. února byly schváleny její stanovy a tři měsíce nato, 7. května 1891, se uskutečnila první valná hromada, na které bylo přítomno i 20, do kroje oděných členů Sokola z Uherského Hradiště, nesoucích prapor a vedených doktorem práv Janem Kroupou, jenž brodské Sokoly v mnohém podporoval.¹¹⁹ Proběhly též volby, které rozhodly, že místo starosty zaujme advokát Karel Večeřa a pozici náčelníka učitel František Nejezchleba. Na podzim město jednotě poskytlo místnost starých kasáren. Dalšího roku, 1892, bylo pro brodský Sokol ušito dvanáct krojů, v nichž jeho členové vyrazili na první výlety, veřejná vystoupení a slavnosti. Podmínky na cvičení ovšem dobré neměli. Mizerné nářadí a odebrání sotva rok užívaných cvičebních prostor jej dokonce dovedli k přerušení činnosti.¹²⁰

Obnovena byla až po dvou letech, se ziskem povolení cvičit ve školní tělocvičně a nákupem nového vybavení. Roku 1895 se starostou Sokola stal advokát Jan Renner, jenž v nadcházejícím roce zřídil cvičitelský sbor, trénující jak dorost a mladé muže, tak skupinu starších. Od roku 1897 organizoval brodský Sokol cvičení a výlety i v blízkých vsích a městech (např. ve Vlčnově nebo Luhačovicích) a pořádal přednášky o sokolstvu, zdravotvědě, národních buditelích aj. V roce 1899 se vytvořil fond pro zbudování sokolovny, ke kterému byl připojen fond praporový. Roku 1901 se vypravili na IV. všesokolský slet a k příležitosti desetiletého výročí zformovali zábavný a vzdělávací odbor.¹²¹

Průlomové bylo ustanovení odboru ženského a prezence na zahraničních sletech Sokolů v roce 1904. Následující léta přibylo nových členů. Jednota se přesunula do větší tělocvičny a rozšířila řady svých cvičitelů. Roku 1909 byla uspořádána první akademie, zřízena odborná knihovna a za vybrané prostředky zakoupen prapor. Při oslavě dvaceti let sokolské jednoty v Uherském Brodě vyšel díky Františku Kožíkovi (tatínkovi výše představeného spisovatele) *Památník*, zachycující její dosavadní činnost. V témže roce,

¹¹⁹ KOŽÍK, František a kol. *Památník tělocvičné jednoty „Sokol“ v Uherském Brodě vydáný k oslavě 20 letého trvání: přehledné zprávy o činnosti jednoty od 1891–1910*. Uherský Brod: Tělocvičná jednota Sokol, 1910. s. 18.

¹²⁰ NOVOTNÝ, Miroslav, NĚMEC, Emanuel a HONOVÁ, Anna. *100 let Sokola v Uherském Brodě*. Uherský Brod: Uherskobrodský Sokol, 1992. s. 7–8.

¹²¹ KOŽÍK, František a kol. *Památník tělocvičné jednoty „Sokol“ v Uherském Brodě vydáný k oslavě 20 letého trvání: přehledné zprávy o činnosti jednoty od 1891–1910*. Uherský Brod: Tělocvičná jednota Sokol, 1910. s. 19–24.

1911, musela jednota na politická naléhání opustit využívané cviční prostory.¹²²

V roce 1913 jí hrabě Kounic věnoval pozemek pro stavbu sokolovny. Plány ale ustaly s první světovou válkou, do které bylo z místní jednoty povoláno přes sedmdesát mužů. Chod tak zůstal především v rukou žen a dorostu. Aby nepřišli o naspořené finance, převedli je zbývající členové do Okresní záložny, se záminkou darovat částku pozůstalým rodinám zahynulých bratrů. Byla zakázána přednáška o Husovi a knihovna nesměla obsahovat publikace, které by mohly ohrozit monarchii. Mezitím, co přicházela sdělení o padlých, narukovali další, jiné členy pro změnu státní orgány přiměly ze Sokola odejít. Roku 1916 byl zřízen Fügnerův fond pro přeživší členy. Na podzim roku 1918 jim byl navrácen ukrytý obnos.¹²³

Na jaře 1919 zasadili Sokolové za účasti Aloise Rašína Lípu svobody na Masarykově náměstí a zahájili přípravy na slet. Vznikaly nové pobočky Sokola, již zmíněné pěvecké sdružení, jež roku 1924 na brodském nádraží vítalo prezidenta Masaryka, loutkové divadlo nebo orchestr. Roku 1925 otevřeli vlastní sportovní stadion a konečně v roce 1931 i sokolovnu.

Tímto rokem začala pro sokolskou jednotu doba největšího rozkvětu. Měla 500 členů, pravidelně, měsíc co měsíc, vydávala Zpravodaj, velmi se dařilo divadlu. Zřídil se například odbor hasičský, odbor finanční, odbor branný. Sokol se mohl chlubit širokou škálou sportovních aktivit (turistika, jízda na kole, atletika, šerm, hokej, různé druhy míčových her – házená, kopaná, košíková i tenis, aj.) Byl organizátorem téměř všech uherskobrodských kulturních a společenských akcí. Sokolové dbali na všestranný rozvoj osobnosti svých členů a smysluplné trávení volného času. Na vzdělávacích besedách vyzdvihovali demokracii a mravní hodnoty. Finančně brodskou sokolskou jednotu podporoval i syn zakladatele místního pivovaru, Jaromír Janáček. Roku 1938 přijeli na X. všesokolský slet v dosud největším počtu ze všech sletů.¹²⁴

Ve své činnosti nepřestávali ani po vyhlášení Protektorátu. Ukončit ji byli nuceni až v dubnu 1941. Do znovuobnovení v květnu 1945 ztratili 13 nenahraditelných členů, jakými byli Bohuslav Luža, Jan Rychtalík, František Měšťan nebo František Bár – náčelník brodských Sokolů, statečný odbojář protifašistické Obrany národa a vlastenec, popravený roku 1942. Všechny je připomíná pamětní deska umístěna na čelní zdi sokolovny. Zbylí

¹²² NOVOTNÝ, Miroslav, NĚMEC, Emanuel a HONOVÁ, Anna. *100 let Sokola v Uherském Brodě*. Uherský Brod: Uherskobrodský Sokol, 1992. s. 9–10.

¹²³ KLVAČ, Karel. *Z minulosti Uh. Brodu: Sokol, město a lid*. Uherský Brod: Sokol, 1925. s. 10–11.

¹²⁴ NOVOTNÝ, Miroslav, NĚMEC, Emanuel a HONOVÁ, Anna. *100 let Sokola v Uherském Brodě*. Uherský Brod: Uherskobrodský Sokol, 1992. s. 11–14.

zatčení a trýznění bratři se z věznic a koncentračních táborů vrátili. V plné síle brodští Sokolové předvedli své cviky občanům města již v září 1945.¹²⁵

Vidinu světlých zítřků ale zmařil komunistický převrat v roce 1948. V pořadí XI. všesokolský slet se sice ještě pod zástěrkou přátelské spolupráce uskutečnil, ovšem už v jeho průběhu si funkcionáři akčních výborů vytipovali pro režim nepohodlné osoby. Záhy byli vyloučeni všichni odmítající se podrobit podmínkám vládnoucí strany. Sokol v Uherském Brodě se zúžil o 200 žen a mužů, z nichž 9 bylo mezi lety 1951 až 1952 po krutých výsleších STB odsouzeno pro velezradu k trestu odnětí svobody, který si z velké části odpykávali v jáchymovských a příbramských uranových dolech. Z vazby vyšli po udělení amnestie politickým vězňům roku 1960, v hledáčku státní bezpečnosti však zůstali i nadále. Aby měla KSC nad Českou sokolskou obcí naprostou kontrolu, dosazovala do jejich míst jí nakloněné a prověřené lidi a pustila se do slučování. Tak vznikla roku 1956 i Tělovýchovná jednota Spartak Uherský Brod, která dostala do vlastnictví veškerý majetek uherskobrodského Sokola i Orla.¹²⁶

O jeho navrácení se snažila nově zapsaná sokolská jednota během pražského jara 1968, avšak marně. Pokusy o nastolení socialismu s lidskou tváří zastavila invaze vojsk Varšavské smlouvy v noci z 20. na 21. srpna 1968 a po ní nastupující normalizace, jež spustila perzekvování příslušníků zájmových organizací, Sokoly nevyjímaje.

Ke skutečné obrodě Sokola došlo až po dalších dvaceti letech, po Sametové revoluci. Zpočátku se Broďané setkávali v galerii Panského domu v Kaunicově ulici, v dubnu 1990 se pak konala veřejná schůze, na které zvolili nový výbor, jenž dostal za úkol získat zpět zkonfiskovaný majetek. Od října opět cvičili. Poprvé od svržení komunismu vystoupili v Uherském Brodě na státní svátek 28. října 1990. V listopadu na Den boje za svobodu a demokracii vysadili před budovou sokolovny náš národní strom a uspořádali běh Tyršovými sady. Budoucí rok se zase zavedly procházky do přírody a nově i pravidelná měsíční střetávání členů, jimž pokročilý věk a zdraví nedovolovali sportovat. Oslavili též sté jubileum jednoty.¹²⁷ Odňatého majetku dosáhli v roce 1997.¹²⁸

V současnosti Tělocvičná jednota Sokol Uherský Brod nabízí cvičení a jiné sportovní aktivity pro děti, dospělé i seniory. Navštěvovat mohou atletiku, gymnastiku, turistický

¹²⁵ NOVOTNÝ, Miroslav, NĚMEC, Emanuel a HONOVÁ, Anna. *100 let Sokola v Uherském Brodě*. Uherský Brod: Uherskobrodský Sokol, 1992. s. 15–17.

¹²⁶ Tamtéž, s. 17–20.

¹²⁷ Tamtéž, s. 20–23.

¹²⁸ BĚHŮNKOVÁ, Sabina. Sokol a jeho stotřicetiletá historie. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2021. 23 (5), s. 13. ISSN není uvedeno.

oddíl, nebo oddíly juda, badmintonu, tenisu, aikida, volejbalu a horolezectví.¹²⁹

Každoročně zve své svěřence a veřejnost na turnaje, závody i různé akce. Patří k nim Večer sokolských světél, připadající na 8. říjen neboli Památný den sokolstva, kdy pouští na hladině kašny lodičky se svíčkami a připomínají si tak členy a členky Sokola, kteří byli téhož dne, roku 1941, zadrženi tajnou policií nacistického Německa a následně umučeni pro svůj odboj vůči nesvobodě a nedemokratickému řízení. Dále Noc sokoloven, jež občany láká na prohlídku sokolovny a pestrý program, nastiňující činnost jednoty, Brodský máj, Setkání s Mikulášem, Setkání Sokolů na Velké Javořině nebo Dětské Šibřinky. O letních prázdninách nechybí ani příměstský tábor či kemp pro mladé tenisty.¹³⁰ Co šest let se brodští Sokolové účastní tradičního Vsesokolského sletu. Nejbližší, XVII. slet, bude v Praze roku 2024.¹³¹

¹²⁹ Tělocvičná jednota SOKOL Uherský Brod. *Oddíly všestrannosti, sportovní oddíly*. [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://sokolub.wbs.cz/>

¹³⁰ Tělocvičná jednota SOKOL Uherský Brod. *Uskutečněné akce*. [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://sokolub.wbs.cz/USKUTECNENE-AKCE.html>

¹³¹ BĚHŮNKOVÁ, Sabina. Sokol a jeho stotřicetiletá historie. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2021. 23 (5), s. 13. ISSN není uvedeno.

6.2 Orel

Předchůdce Orla v Uherském Brodě byl tělocvičný odbor Spolku katolických tovaryšů, jenž vznikl dne 4. června roku 1908, z iniciativy členů, kteří chtěli cvičit, ale mezi Sokoly se necítili vítáni pro svou katolickou víru.

Pod jménem Orel se odbor rozhodl působit od září 1909, poté, co se jeho členové vrátili nadšení z orelského sletu. Vzápětí se mu podařilo získat svolení cvičit v tělocvičnách místní obecné i měšťanské školy. V čele stáli Alois Goldmann a František Sedláček. Veřejně vystoupili prvně v létě 1910 v ulici na Trávníkách u pana Sušila. Krátce na to začali brodští Orlové na základě velkého zájmu zřizovat tělocvičné odbory v celém okrese. V témže roce se pořídilo 18 krojů, které sestávaly z modrých košil s bílými kravaty, černých kalhot, kabátu a čepice. Roku 1912 cvičili na kroměřížském sletu, následující rok podnikli zájezd až na slovinskou Lublaň. Mimo to stále pořádali cvičení pro veřejnost.¹³² V rozmezí let 1914 až 1918 odjeli bezmála všichni na frontu. Mnozí z nich se stali legionáři. Od května 1920 existovali již jako samostatný spolek Československý Orel. Opatřili si nové kroje, tentokrát zeleno-šedé barvy i náčiní na cvičení a dali se do příprav na slet. Prvního poválečného sletu se zúčastnili v Brně roku 1922.¹³³ Jejich činnost byla opravdu bohatá. Organizovali besídky a akademie. Hráli loutkové divadlo. Nabízeli hodiny tance. Prapor, který dříve užíval Spolek katolických tovaryšů, dostali darem od křesťansko-sociálního spolku. Koncem dvacátých let si rovněž vytyčili cíl vystavit vlastní stadion.

Základnu měli v budově Lidového domu v Komenského ulici (dnešní ulici Bří Lužů), kde se konaly veškeré schůze, přednášky a představení. Původně patřila Občanské záložně, kterou zřídili kněží a byla místem setkávání českých patriotů, kteří v ní spřádali plány na vymanění Brodu z německých rukou. Po přelomu 19. a 20. století pak sídlem katolických spolků. Československému Orlu byla pronajata měsíc po jeho založení, v červnu 1920. Čtyři léta poté, když Lidový dům spravovala olomoucká banka, už bylo spolku umožněno pobývat v jeho místnostech i zahradě zcela zdarma. Roku 1928 Lidový dům odkoupil. Část Orů se za tímto záměrem spojila ve Spolek Lidový dům.¹³⁴ Orelský stadion se otevřel při výročí 25leté činnosti jednoty Československého Orla v Uherském Brodě v roce 1933.¹³⁵

¹³² 25 let Čs. Orla v Uh. Brodě: jubilejní památník Jednoty Čs. Orla v Uh. Brodě vydaný na paměť 25letého jejího trvání. Uherský Brod: Jednota Čs. Orla v Uh. Brodě, 1933. s. 6–7.

¹³³ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 59.

¹³⁴ 25 let Čs. Orla v Uh. Brodě: jubilejní památník Jednoty Čs. Orla v Uh. Brodě vydaný na paměť 25letého jejího trvání. Uherský Brod: Jednota Čs. Orla v Uh. Brodě, 1933. s. 9–10.

¹³⁵ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 59.

Disponoval moderní tribunou, specializovanými hřišti pro fotbal, házenou i volejbal, tenisovými kurty, hřištěm pro děti či závodní dráhou. Nachází se v ulici Lipová, kousek od aquaparku a zimního stadionu.¹³⁶

Orlové se nesnažili vychovávat závodníky nebo sportovní šampiony. Šlo jim o co nejvíce průměrně zdatných jedinců, kteří budou pravidelně cvičit, a tím posilovat své tělesné a duševní zdraví. Nicméně, jestliže o závodění projeví zájem, zajistili potřebnou přípravu. Kromě základního tělocviku, jenž probíhal dvakrát do týdne na stadionu nebo v gymnazijní tělocvičně, se mohli sportu oddávat v odboru sportovním, cyklistickém, turistickém, lyžařském či jezdeckém, pod vedením odborně vzdělaného cvičitelského sboru mužů a cvičitelského sboru žen.

Vedle starání se o tělesnou schránku člověka Orel kladl důraz i na péči o duši, a to cestou praktikování katolické víry. Náboženského úkolu se od třicátých let zhostily odbory osvětový a eucharistický, které cvičence nabádaly k účasti na duchovních cvičeních a svatém přijímání. V Lidovém domě pořádaly katechetické večery, kde vyučovaly náboženství a četly katolický tisk (časopisy Orel, Květy mládí ad.).¹³⁷ Křesťanství Orlů se mělo promítat též v sociální oblasti. Zejména vyjadřováním solidarity, poskytováním pomoci a kroky směřujícími k rozšiřování tělesné výchovy mezi sociálně slabší.¹³⁸

Neméně důležité byly oddanost národu a ochrana demokracie, pro něž Jednota Československého Orla v Uherském Brodě začlenila do své tělesné výchovy i brannou výchovu, povinnou všem členům od 17 do 35 let.¹³⁹

Roku 1939 cvičilo jen v jednotě Orla v Uherském Brodě přes 450 jedinců. Nedlouho po zřízení Protektorátu byly ale jejich aktivity potlačeny, a vše, co Orel vlastnil, převzala organizace Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě. Znovu plně aktivní začala být jednota po druhé světové válce. Již na jaře roku 1948 byla však na nátlak orgánů komunistického režimu nucena majetek odevzdat brodskému Sokolu. Spolek Orla i spolek Lidového domu byly následně rozpuštěny. K obnovením Orla v Uherském Brodě došlo až roku 1990.¹⁴⁰

Poslední léta 21. století jsou v brodském Orlu aktivně činné oddíly cykloturistiky,

¹³⁶ 25 let Čs. Orla v Uh. Brodě: jubilejní památník Jednoty Čs. Orla v Uh. Brodě vydaný na paměť 25letého jejího trvání. Uherský Brod: Jednota Čs. Orla v Uh. Brodě, 1933. s. 12.

¹³⁷ Tamtéž, s. 14–17.

¹³⁸ HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. s. 61.

¹³⁹ Tamtéž, s. 61–62.

¹⁴⁰ Orel Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <http://orel.matap.cz/historie.aspx>

florbalu, tenisu a fotbalu.¹⁴¹ Nejpočetnější z nich, florbalový, je zároveň největší z oddílů florbalu uherskohradištského okresu. Má otevřeno celkem deset družstev pro mnoho věkových kategorií (žáci, dorostenci, junioři, muži ad.). Pravidelně se účastní soutěží pod záštitou Orelské fotbalové ligy i Českého florbalu, na kterých častokrát obsazuje přední místa. Navíc koná vlastní turnaje pro veřejnost.¹⁴² Fotbalový oddíl provozuje 4 družstva, jež hrají jak halové turnaje, tak zápasy organizované Fotbalovou asociací České republiky. Trénují i o letních prázdninách, na fotbalovém soustředění.¹⁴³ Tradiční je fotbalový Memoriál Antonína Hrubého, významného cvičitele, později starosty jednoty čs. Orla v Uherském Brodě a náčelníka orelské župy Velehrad, který zemřel roku 1942 v Mauthausenu po věznění za odboj při organizaci Obrana národa.¹⁴⁴

Tenisová škola orelské jednoty čítá 4 družstva (baby tenisti, mladší i starší žáci a dorost), která se rok co rok zúčastňují přátelských a dalších druhů klubových turnajů i soutěží družstev, připravovaných také Českým tenisovým svazem.¹⁴⁵ Oddíl cykloturistiky pořádá již osmnáctým rokem cyklopoutě po oblíbených poutních místech Moravy, Čech i Evropy (Mariazell, Fátima, Santiago de Compostela, Medjugorje ad.).¹⁴⁶ Společně Jednota Orel Uherský Brod organizuje na Orelském stadionu Farní den s Orlem nebo příměstský sportovní tábor.¹⁴⁷

Velkou osobností jednoty byla také paní Anna Honová, do své smrti roku 2019, její nejstarší členka, která od prezidenta Václava Klause obdržela medaili Za zásluhy. Anna Honová byla v padesátých letech vězněna v Uherském Hradišti za aktivity proti komunistickému režimu, pro které byla sledována a vyšetřována StB i po roce 1968, kdy se podílela na založení pobočky klubu politických vězňů K 231.¹⁴⁸ Nebo pan Josef Koller, brodský patriot a bývalý starosta Velehradské župy.¹⁴⁹

¹⁴¹ Orel jednota Uherský Brod. *Výroční zpráva 2017*. Uherský Brod: Orel jednota Uherský Brod, 2018. s. 4.

¹⁴² Tamtéž, s. 16–17.

¹⁴³ Tamtéž, s. 14.

¹⁴⁴ Orel Uherský Brod. *Před 110 lety se narodil Antonín Hrubý, jedna z nejvýznamnějších osobností prvorepublikového Orla v Uherském Brodě*. [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://orel.matap.cz/ShowArticle.aspx?ID=1986>

¹⁴⁵ Orel jednota Uherský Brod. *Výroční zpráva 2017*. Uherský Brod: Orel jednota Uherský Brod, 2018. s. 12

¹⁴⁶ [Cyklopoute.cz](http://www.cyklopoute.cz/). [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.cyklopoute.cz/>

¹⁴⁷ Orel jednota Uherský Brod. *Výroční zpráva 2017*. Uherský Brod: Orel jednota Uherský Brod, 2018. s. 2

¹⁴⁸ Orel Uherský Brod. *Zemřela nejstarší členka naší orelské jednoty – Anna Honová, nositelka Medaile Za zásluhy o stát*. [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://orel.matap.cz/ShowArticle.aspx?ID=2114>

¹⁴⁹ LAPČÍK, Michael. *Oceněný Koller daroval Brodu sbírku Kožíkových knih*. In: slovackydenik.cz [online]. 29.10.2011 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/zpravy_region/oceneny-koller-daroval-brodu-sbirku-kozikovych.html

6.3 Pěvecký sbor Dvořák Uherský Brod

Pro hudební život Uherského Brodu byl významný rok 1926, v němž se povedlo sjednotit občany s hudebním nadáním, jež dříve působili při Občanské besedě, Sokolu nebo Orlu, do jednoho spolku, a to Hudebního spolku Dvořák, který byl založen 26. dubna. Název Dvořák nebyl ve městě nový, roku 1916 jej už nesl komorní orchestr. Vztahoval se k Antonínu Dvořákovi, hudebnímu skladateli, který během svých návštěv švagra hraběte Kounice a jeho rodiny koncertoval na Panském domě a jenž zde měl přátele mezi hudebníky.

Předsedou se stal Robert Goldmann. Salonní orchestr, který byl složen z 20 příslušníků hudebních poboček Sokolů a Orlů, vedl dirigent František Reska. Aby upoutali posluchače a přitáhli ochotníky, vystupovali s dobovou populární hudbou na oslavách výročí, zábavách nebo samostatných koncertech. Na podnět studentů gymnázia, kterým se nezamlouval seznam jimi hraných skladeb, vznikl ale ve stejném čase i orchestr smyčcový, tvořen 18 obyvateli Brodu i přilehlého okolí. Jeho repertoár reprezentovala z většiny klasická hudba. Ujal se ho Sokol, jenž z něj složil malý symfonický orchestr dirigovaný Rudolfem Tomicou. Koncertovat stihl třikrát (dohromady s pěvci ze Sokola), než jej opustili hráči na smyčcové nástroje, bez kterých pochopitelně nemohl pokračovat. Činnosti se tedy dál věnoval pouze orchestr salonní, ve kterém se roku 1933 začaly ozývat hlasy usilující o jeho proměnu v orchestr symfonický. V následujícím roce tak pod vedením Františka Resky zahájil zkoušky klasické hudby. Brzy na to vystoupil se skladbami Smetany a Dvořáka, v budově sokolovny pak s pomocí dirigenta Tomici s repertoárem, jehož součástí bylo i dílo Mozarta, Wagnera nebo Beethovena. Sokolu se jeho počín zalíbil natolik, že mu dokonce přenechal vlastní orchestrální archiv.

Vypuknutím druhé světové války Hudební spolek Dvořák nezanikl, ba naopak. Přijal nové hudebníky a pěvce z pohraničních oblastí i Slovenska. Zájem vyvolal rovněž u muzikantů od Uherského Hradiště, kteří jindy hráli v ústraní. Někteří nadšenci si dobrovolně pořídili hudební nástroje, které spolku doposud scházely a ve volném čase pilovali hraní. Z malého symfonického orchestru se rázem stal velký. Nelehká doba tehdy 50 členů semkla. Společně se učili vrcholná a komplikovaná hudební díla, s nimiž potom účinkovali na veřejnosti.¹⁵⁰

S nabytím svobody se však hodně z nich rozptýlilo do různých koutů nově vzniklé republiky a z velkého celku zbyl prostý pěvecký sbor, řízený Vladimírem Stojanem.

¹⁵⁰ 60. výročí založení hudebního spolku Dvořák v Uherském Brodě. Uherský Brod: Dům kultury ROH, 1986. s. 12.

Neprodleně se tak ustavila Hudební škola a zvolna se sdružovali někdejší ochotníci. Ve druhé polovině roku 1945 se na schůzi zástupci bývalých hudebních uskupení domluvili na zrušení Hudebního spolku Dvořák i Pěveckého sdružení a zformování nového spolku, k čemuž úředně došlo v únoru 1946, opět s úmyslem sloučení a pod identickým názvem Hudební spolek Dvořák. Dirigenti Reska i Stojan setrvali. O znovu vzniklý ženský sbor se postaral pedagog František Veselka, jemuž byl ještě na jaře svěřen i sbor mužský. František Reska se jakožto znamenitý hráč na violu přidal k hudebníkům a předal orchestr Emilu Hábovi. Koncert nanovo seskupeného spolku se odehrál 26. dubna 1946. Již roku 1948 se ale odchodem Rudolfa Tomici a vyhasnutím elánu mnoha členů rozložil.¹⁵¹

Jediným aktivním hudebním tělesem ve městě zůstal Pěvecký sbor Dvořák, jenž přejal jeho jméno. Tento smíšený sbor vedl František Veselka, který se krátce na to stal i ředitelem Hudební školy, jejíž prostory sbor využíval ke zkoušení a k přípravě hudebních událostí. Jeho zásluhou tak do Uherského Brodu zavítali excelentní umělci, orchestry, sólisti ad.¹⁵²

Roku 1952 jej převzal Závodní klub pracujících ROH, do kterého byl od roku 1958 zahrnut coby zájmový kroužek. Svědomitá práce jej rychle vyšvihla mezi nejlepší sbory v zemi. Roku 1965 mu prezident Novotný udělil vyznamenání Za vynikající práci. Stoupající úspěchy přinesly sboru možnost vystupovat při každé významné příležitosti (kulturní či politické) i za hranicemi okresu. Roku v ruce s tím šly samozřejmě větší nároky na disciplínu a horlivost celého sboru i dirigenta, kterým byl, od úmrtí Františka Veselky v roce 1970, jeho syn, Antonín Veselka.¹⁵³ Oba dokázali z amatérských zpěváků odchovat pěvce uměleckých kvalit.¹⁵⁴

Rekonstrukce Hudební školy zkoušky sboru přesunula do Panského domu, odkud se z totožného důvodu přemístil do učeben gymnázia. Posléze, v listopadu 1985, se dočkal zkušebny v Domě kultury na Mariánském náměstí.¹⁵⁵ Vycestovali na koncertní šňůru po Bulharsku, vystupovali v Německu, Polsku, Estonsku, Maďarsku nebo Jugoslávii. Přátelské vztahy budovali se zahraničními i českými a slovenskými pěveckými sbory, kupříkladu Moravanem z Brna, Janáčkem z Luhačovic, Dvořákem ze Zlína nebo Žilinským miešaným

¹⁵¹ Tamtéž, s. 13–14.

¹⁵² Tamtéž, s. 18.

¹⁵³ 50. výročí založení hudebního spolku Dvořák v Uherském Brodě 1926–1976. Uherský Brod: Dům kultury ROH, 1976. s. 22.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 26.

¹⁵⁵ 60. výročí založení hudebního spolku Dvořák v Uherském Brodě. Uherský Brod: Dům kultury ROH, 1986. s. 18.

zborom ze Žiliny.¹⁵⁶ Pěvecký sbor Dvořák netvořili jenom Broďané, ale i obyvatelé Nivnice, Hradčovic, Bánova, Bojkovic, ad.¹⁵⁷ Častými místy, kde sbor koncertoval, byly především uherskobrodské muzeum J. A. Komenského a luhačovické lázně. Uskutečnili též desítky koncertů pro žáky základních a středních škol.¹⁵⁸ Roku 1988 vznikl ještě Komorní sbor Dvořák, jenž zpívá vánoční koledy a písně duchovního druhu. Momentálně má 19 členů.

Pěvecký sbor několikrát hostoval na mezinárodním hudebním festivalu Pražské jaro. Dlouhodobě kooperuje se zlínskou Filharmonií Bohuslava Martinů. Roku 1978 zavedl dnes již typické Vánoční koncerty a v roce 1994 Festival sborových lidových písní, na kterém účinkují zpěváci i ze zahraničí. V roce 1989 vydali gramofonovou desku, následující léta 1993, 2004 a 2008 CD. Existuje rovněž nepočítaně jejich televizních i rozhlasových záznamů. Od roku 2019 je hlavním sbormistrem Pěveckého sboru Dvořák Petr Kučera.¹⁵⁹ Sbor čítá celkem 50 členů. Jsou v něm zastoupeny všechny pro něj běžné hlasy – soprán, alt, tenor i bas.¹⁶⁰

¹⁵⁶ 60. výročí založení hudebního spolku Dvořák v Uherském Brodě. Uherský Brod: Dům kultury ROH, 1986. s. 19.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 17.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 20.

¹⁵⁹ Pěvecký sbor DVORÁK Uherský Brod. *O sboru*. [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://ps-dvorak-ub.webnode.cz/o-sboru/>

¹⁶⁰ Pěvecký sbor DVORÁK Uherský Brod. *Členové sboru*. [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://ps-dvorak-ub.webnode.cz/clenove-sboru/>

6.4 Soubor písní a tanců Olšava

Zatímco ve vsích kolem Uherského Brodu český folklor v době Rakouska-Uherska přímo vzkvétal a byl ve svých rozmanitých podobách pevně spjat s každodenním životem jejich obyvatel, ve městě vhodné podmínky k rozvoji neměl. Namísto lidové hudby, jež se mezi prostým lidem předávala z generace na generaci a u které nebylo známo, kdo je jejím autorem, v něm převládala hudba umělá, cíleně vytvořená zjevnými skladateli. Ačkoli se chlapci a dívky z periferních částí tu a tam stýkali, aby si zazpívali a zatančili, na prostranství pod hradbami, skupinu na spolkovém základě – Slováký *krúžek* sestavili až za války, roku 1945, na vybídnutí učitele Josefa Beneše, budoucího prvního ředitele Muzea J. A. Komenského. Ustavující schůze se uskutečnila o dva roky později. Předlohou bylo shodně nazvané sdružení z Brna. Začínali se zpěvem, další rok činnost rozšířili o muziku a tanec. Vystupovali s pěvci ze sboru Dvořák i s herci Slovákého divadla. Texty písní shromažďovali při cestách Moravou, hlavně z oblasti Kopanic.¹⁶¹ Setkávali se každý týden v brodské Hospodě u Rochů nad gymnáziem.¹⁶²

Komunistický režim v padesátých letech rozvoji lidové kultury přál, kladl však vyšší nároky na organizační strukturu, které mimo jiné přivodily rozpad Slovákého *krúžku* v březnu 1951. Na krátkou dobu jej nahradili muzika a soubor, složený z mladých gymnazistů, kteří vznikli iniciativou profesora Jana Slováčka roku 1949.

Jedním ze stěžejních faktorů, vedoucích k založení souboru Olšava, byl příliv zaměstnanců do průmyslových podniků v Brodě, zvláště Slovákých strojiren, jimiž byla spousta tanečníků a zpěváků tenkrát existujících i zaniklých folklorních *krúžků*, kteří měli chuť svůj zájem o lidovou hudbu rozvíjet dál. Patřili mezi ně i Jan M. Krist nebo Věroslav Blahutka, kteří dali s ostatními uchazeči dohromady nový, prozatím nepojmenovaný, *krúžek*, který se občanům představil 25. října roku 1951 na besedě u cimbálu u Rochů. Rok poté vstoupil do Závodního klubu Slovákých strojiren a dal se do vytváření vlastní muziky, v jejímž osazenstvu byla i řada maturantů gymnázia, kteří s ním hráli od samého počátku. Primášem se stal Jiří Grebík. Prvně se svou muzikou vystoupili v září 1953 na slavkovských dožínkách. Od toho měsíce byli oficiálně vedeni jako soubor písní a tanců. V lednu 1954 přijali jméno Olšava.¹⁶³

¹⁶¹ POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1981: Sborník k 30. výročí vzniku souboru písní a tanců Olšava*. Uherský Brod: Závodní klub pracujících v Uherském Brodě, 1981. s. 5–6.

¹⁶² MÁLEK, Lubomír. *Olšava 1951–2001: Sborník příspěvků k 50. výročí vzniku souboru písní a tanců*. Uherský Brod: Olšava, 2001. s. 6.

¹⁶³ POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1981: Sborník k 30. výročí vzniku souboru písní a tanců Olšava*. Uherský Brod: Závodní klub pracujících v Uherském Brodě, 1981. s. 6–8.

Pro ženy ze souboru se obstaraly kroje, ušité dle návrhů Josefa Beneše, vycházejících z krojů nošených v Uherském Brodě. Mužům se ponechal kroj ze Strání. Repertoár Olšavy obsahoval písně převzaté od výše zmíněných krúžků i sesbírané silami členů v Dolním Němčí, Korytné, Nivnici, Starém Hrozenkově ad. Prezentovali jej i na mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici nebo v československém rozhlase. Odborné i laické publikum nadchl program s méně povědomými či dočista neznámými hudebními díly a tanci.¹⁶⁴

Významný byl zrod dětského souboru Olšavěnka roku 1956. Kolektiv se upevňoval účastí na slavnostech masopustu, hodů, velikonočních obchůzkách s pomlázkou, aj. Zlomový byl též rok 1958, ve kterém vyjeli svůj um ukázat do evropských států. Postupně navštívili Francii, Monako, Rakousko, Itálii i Německo. Z tamějších soutěží si dovezli krásné a hodnotné ceny. Úspěchů dosahovali ale i na domácí půdě, jak za výkony sólistů, tak celého souboru.¹⁶⁵ Nahráli gramofonové desky. Současně však pociťovali jisté ustrnutí. K modifikacím pásma docházelo zřídka, na což panovaly rozdílné názory. Roku 1964 to vyústilo v odchod několika jedinců, z nichž se časem utvořil soubor *Brodzané*.¹⁶⁶

Nové vedení znovu zavedlo tradiční Slovácké večery. Ročně proběhly obyčejně tři, opakovaně tematicky zaměřené (vánoční, předhodový aj.). Vyjma Olšavy na nich účinkovali i hosté, kterými byli samotní zpěváci a tanečníci i kompletní folklorní soubory. Nadto přišli s pořádáním menších koncertů v muzeu J. A. Komenského.¹⁶⁷ V létě roku 1970 vystřídal primáše Jaromíra Procházku Lubomír Málek, velká osobnost souboru, jehož volba a provedení písní muzice Olšavy vtiskly společně se zpěvačkou Vlastou Grycovou jedinečnou podobu.¹⁶⁸ Vedle nich na zdarech Olšavy výrazně participovali Zdeněk Vrba, Horymír Sušil, Oldřich Kopunec, Helena Vystrčilová nebo Pavel Šašinka.¹⁶⁹

Průběžně probíhaly náborové akce nových členů, pro které byly přichystány výukové semináře. V roce 1973 vystoupili až v asijském Singapuru. Obrovskou pozornost souboru věnovala kinematografie a československá televize. Vznikla kupa pořadů. Opomenout nelze třeba ten z cyklu *Veselá je dědina* se zpěvákem Karlem Gottem. Soustavně se účastnili

¹⁶⁴ POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1981: Sborník k 30. výročí vzniku souboru písní a tanců Olšava*. Uherský Brod: Závodní klub pracujících v Uherském Brodě, 1981. s. 9–10.

¹⁶⁵ MÁLEK, Lubomír. *Olšava 1951–2001: Sborník příspěvků k 50. výročí vzniku souboru písní a tanců*. Uherský Brod: Olšava, 2001. s. 8.

¹⁶⁶ POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1986: Sborník k 35. výročí vzniku souboru Olšava*. Uherské Hradiště: Okresní kulturní středisko, 1986. s. 3–4.

¹⁶⁷ POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1981: Sborník k 30. výročí vzniku souboru písní a tanců Olšava*. Uherský Brod: Závodní klub pracujících v Uherském Brodě, 1981. s. 14.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 17.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 21.

místních i mezinárodních soutěží, festivalů a obdobných akcí.¹⁷⁰ Pokračovali zahraniční zájezdy, na které se důkladně připravovali na soustředěních.¹⁷¹ Roku 1981 Olšava získala vyznamenání Za vynikající práci a k oslavě třicátého výročí si nadělila vydání *Zpěvníku Olšavy*. Pozvání na vystoupení se jen hrnula, když navíc roku 1984 zvítězila mezi světovými soubory na uznávaném folklorním festivalu ve Francii. Od roku 1985 užívala tak jako Pěvecký soubor Dvořák k nacvičování i výstupům Dům kultury. Osmdesátá léta byla vůbec pro Olšavu érou novot. Začala s tiskem Pravidelných občasníků, líčících seriózně i s vtipem zájezdy, pořádáním slavnostních krůžků, na kterých se zapíjela jubilea příslušníků souboru a s organizováním Poštěpanského posezení (POPO), vyhrazenému k setkávání mužů.¹⁷²

U příležitosti čtyřicátého výročí bylo nahráno první CD Olšavy *Pod slováckým nebem*. Roku 1997 soubor letěl na druhý zájezd do Asie, Tsukiyona, partnerského města Uherského Brodu v Japonsku.¹⁷³ Více než deset let poté zavítal i do Číny.¹⁷⁴

V roce 2015 byl vydán zpěvník Lubomíra Málka *Primášovy písničky*, roku 2021 od téhož autora zpěvník Dětských lidových písní z Uherskobrodsko, jehož křtu se bohužel již nedožil.¹⁷⁵

Před dvaceti lety byl založen soubor *Oldšava*, jenž je otevřen všem někdejšími členům Olšavy, kteří se stále chtějí společně vídat, tančit a zpívat.¹⁷⁶

¹⁷⁰ POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1981: Sborník k 30. výročí vzniku souboru písní a tanců Olšava*. Uherský Brod: Závodní klub pracujících v Uherském Brodě, 1981. s. 18–19.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 22.

¹⁷² MÁLEK, Lubomír. *Olšava 1951–2001: Sborník příspěvků k 50. výročí vzniku souboru písní a tanců*. Uherský Brod: Olšava, 2001. s. 12–14.

¹⁷³ Tamtéž, s. 15–17.

¹⁷⁴ Olšava. *Olšava v Číně*. [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <http://www.olsava.cz/index.php?id=19>

¹⁷⁵ Olšava. *Novinky*. [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <http://www.olsava.cz/index.php?id=49>

¹⁷⁶ MALUŠOVÁ, Blanka. *Vedoucí Oldšavy Ivana Sušilová: Na nové členy čekáme s otevřenou náručí*. In: slovackydenik.cz [online]. 8.11.2017 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/kultura_region/vedouci-oldsavy-ivana-susilova-soubor-oldsava-vznikl-z-jiz-olsavskych-duchodcu-30171107.html

6.5 Divadlo Brod

Divadlo Brod, vedené principálem Romanem Švehlíkem, se zrodilo roku 2002, kdy se v jeden celek dohromady spojil *Divadelní soubor Tomáše Miličky se Spolkovým loutkovým divadélkem*. V témže roce byl sestaven i nový repertoár divadla, jež tvořila divadelní představení různorodých žánrů, cílená na diváky všech věkových kategorií. Ty byly mimo jiné zastoupeny i mezi amatérskými herci Divadla Brod. Hráli děti, dospělí i senioři. Počet v průběhu let kolísal mezi dvaceti a třiceti členy.¹⁷⁷

Kromě Uherského Brodu vystupovali a stále vystupují též na dalších místech Čech, Moravy a Slezska. Účinkovali kupříkladu na zámku v Buchlovicích, na scéně pražského divadla Na Fidlovačce, či ve městech Ostrava, Brno a Kojetín.¹⁷⁸

Skrze divadelní hry se snaží promlouvat k divákům a povzbuzovat je k diskotování nad dobovými událostmi a problémy, jež se v nich zrcadlí. Nevyhýbají se obtížným dramátům, humorným hrám ani pohádkám. Několik cen sklídila hra *Marketa Lazarová*. V programu měli i *Slovácko sa súdí* nebo pohádky *O vlku a kůzlátkách*, *Sněhová královna* a *O Smolíčkovi*.¹⁷⁹

V Uherském Brodě využívá prostorů Sokolovny. Každým rokem v nich uvádí zhruba tři nové divadelní hry.¹⁸⁰ V posledních letech jimi byla pohádka *Broučci*, ztvárněná ve formě loutkového představení.¹⁸¹ Nebo tragikomedie *Deník Leošky Kutheilové*, s níž účinkovali i na festivalech pro ochotnická divadla.¹⁸²

Za dvacet let existence prošla Divadlem Brod spousta mužů i žen, pro kterou se hraní stalo z koníčku provozovaném ve volném čase skutečným povoláním.¹⁸³

¹⁷⁷ ŠVEHLÍK, Roman. *Ochotnické divadlo v Uherském Brodě (od vzniku Občanské besedy po dnešek)*. Brno, 2009. 57 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. s. 44–45.

¹⁷⁸ Divadlo Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/p/historie.html>

¹⁷⁹ ŠVEHLÍK, Roman. *Ochotnické divadlo v Uherském Brodě (od vzniku Občanské besedy po dnešek)*. Brno, 2009. 57 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta. s. 45–47.

¹⁸⁰ Divadlo Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/p/historie.html>

¹⁸¹ Divadlo Brod. *Kdy přiletí Broučci?* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/2021/02/kdy-prileti-broucci-ani-v-dobe.html>

¹⁸² Divadlo Brod. *Divadlo Brod postoupilo na FEMAD*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/2021/02/blog-post.html>

¹⁸³ Divadlo Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/p/historie.html>

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíl

Cílem praktické části této diplomové práce je implementovat její teoretickou část do praxe, konkrétně vytvoření metodického materiálu do výuky na základních školách.

2 Zařazení do Rámcového vzdělávacího programu a Školního vzdělávacího programu

Rámcový vzdělávací program

Obsah teoretické části této diplomové práce lze v Rámcovém vzdělávacím programu určenému základním školám (RVP ZV), zařadit do vzdělávací oblasti **Člověk a společnost**. Jejím záměrem je, mimo jiné, předat žákům poznatky o historii, kultuře a životě ve společnosti. Absolvování vzdělávací oblasti Člověk a společnost by mělo žákům usnadnit orientaci v každodenní společenské realitě a vést k uvědomělému občanskému chování. Realizuje se ve dvou vzdělávacích oborech na druhém stupni základních škol – **Výchově k občanství** a **Dějepis**. Vzdělávací oblast Člověk a společnost je pokračováním vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, která se vyučuje výhradně na prvním stupni.¹⁸⁴

Přesněji se kapitoly práce vztahují ve zmíněných vzdělávacích oborech k následujícímu učivu:

Výchova k občanství

Člověk ve společnosti

- *Naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa, významní rodáci*
- *Naše vlast – významné osobnosti*
- *Kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní instituce*
- *Lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost*
- *Vztahy mezi lidmi – problémy lidské nesnášenlivosti¹⁸⁵*

¹⁸⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2021. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>, s. 56.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 63.

Dějepis

Modernizace společnosti

- *utváření novodobého českého národa*
- *revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů*
- *kulturní rozrůzněnost doby*

Moderní doba

- *první světová válka a její politické, sociální a kulturní důsledky*
- *vznik Československa, sociální a národnostní problémy*

Rozdělený a integrující se svět

- *vývoj Československa od roku 1945 do roku 1989, vznik České republiky*
- *sport a zábava*¹⁸⁶

Opomenout v souvislosti s RVP ZV samozřejmě nelze klíčové kompetence a průřezová témata:

Klíčové kompetence

Kompetence (dále označené zkratkou k.) k učení, k řešení problémů, k komunikativní, k sociální a personální, k občanské, k pracovní a nově, po zveřejnění RVP ZV platného od září 2021, též k digitální.¹⁸⁷

Průřezová témata

Jde především o průřezová témata Osobností a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Multikulturní výchova a Mediální výchova.¹⁸⁸

¹⁸⁶ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2021. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>, s. 60–62.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 10.

¹⁸⁸ Tamtéž, s. 132.

Základní školy v Uherském Brodě

Zde vytvořené materiály jsou určeny pro inspiraci a využití základním školám v Uherském Brodě. V tomto městě se aktuálně, k roku 2022, nachází čtyři základní školy, které mají jak první, tak i druhý stupeň. Jsou jimi: Základní škola Pod Vinohrady, Základní škola Mariánské náměstí, Základní škola Na Výsluní a Katolická základní škola v Uherském Brodě.¹⁸⁹ Uplatnění by ale mohly najít i na místním Gymnáziu Jana Amose Komenského.¹⁹⁰

Školní vzdělávací program

Kupříkladu na Základní škole Na Výsluní se Výchova k občanství vyučuje jednu 45 minutovou vyučovací hodinu za týden, a to jak v šestém, sedmém, osmém i devátém ročníku.¹⁹¹ Pro Dějepis má pak určenou tuto časovou dotaci – dvě vyučovací hodiny týdně pro šestý, sedmý a devátý ročník a jednu vyučovací hodinu za týden pro osmý ročník.¹⁹² Výše nastíněné učivo má, co se týká Výchovy k občanství, zasazeno do 6. a 7. ročníku,¹⁹³ naopak zmíněné učivo spadající do Dějepisu, do 8. a 9. ročníku.¹⁹⁴

¹⁸⁹ Uherský Brod. *Základní školy*. [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=2.1&idd=106&showDetail=true&&expandMenu=98>

¹⁹⁰ Uherský Brod. *Střední školy a odborné učiliště*. [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&ID=13&expandMenu=98>

¹⁹¹ *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání Otevřená škola*. [online]. Uherský Brod: Základní škola Na Výsluní, 2021. [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: https://www.zsvysluni.cz/cardfiles/card-967/card-1049/files/svp-otevrena-skola-2021.pdf_1b6841d9ffe1228ba95ca937d2e179461632314797.pdf, s. 171.

¹⁹² Tamtéž, s. 161.

¹⁹³ Tamtéž, s. 177–179.

¹⁹⁴ Tamtéž, s. 168–170.

3 Metodický materiál

Do této kapitoly jsou zahrnuty návrhy příprav, návrhy aktivit, návrh exkurze a jako poslední návrhy možností další práce s tématem Uherského Brodu ve výuce.

3.1 Návrhy příprav

Návrh přípravy č. 1:

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Výchova k občanství

Téma hodiny: Významné osobnosti města Uherský Brod

Ročník: 6.

Časová dotace: 45 minut

Výukové cíle:

- Žák dokáže na internetu vyhledat informace o vybrané osobnosti.
- Žák vnímá, jak jsou vybrané osobnosti spjaty s Uherským Brodem.
- Žák vyplní pracovní list o významných osobnostech města Uherský Brod.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence digitální

Výukové metody a organizační formy: vysvětlování, práce s obrazem, frontální výuka, skupinová výuka, výuka podporovaná počítačem

Pomůcky: PC, dataprojektor, prezentace (viz příloha č. 15), lístečky se jmény (viz příloha č. 14), pracovní listy (viz příloha č. 16), psací potřeby

Struktura hodiny:

- Úvod

Pozdrav

Zápis do třídní knihy

- Evokace

Klíčové obrázky

Vyučující žákům promítne klíčové obrázky. Úkolem žáků bude s jejich pomocí odhadnout téma hodiny. Poté, co žáci téma hodiny odhalí, vyučující kladením otázek zjistí, jaká jména osobností žáci již znají a která jsou pro ně naopak nová. Vyzve je také, aby jí sdělili, co o osobnostech už ví a co by se chtěli dozvědět.

- Nové učivo

Pracovní list

Vyučující žáky rozdělí pomocí aplikace flippity do pěti skupin (ukázka viz příloha č. 13). Každá skupina si vylosuje jeden lísteček se jménem osobnosti, o které budou její členové na internetu vyhledávat informace, jež budou zapisovat do prázdné kolonky v pracovním listu. Obsahem by měly být základní údaje o osobnosti a to, jak je spjata s Uherským Brodem. Vyučující navíc zdůrazní, aby využívali více relevantních zdrojů.

Následně vyučující vyzve jednotlivé skupiny, aby postupně, tak jak jsou osobnosti v pracovním listu seřazeny, předstoupily před své spolužáky a podělily se o informace o jimi zpracovávané osobnosti. (Každý ze skupiny přečte minimálně jednu). Zbytek třídy si během toho bude dělat poznámky do pracovního listu. Vyučující dále za doprovodu prezentace zdůrazní nejdůležitější informace (případně doplní ty, které dosud nezazněly) a ukáže žákům fotografie a obrázky, které se k osobnostem vztahují. Tak postupují, dokud nezazní informace o osobnostech od všech skupin.

- Reflexe

Metoda nedokončených vět

Žáci si vyberou jednu z nabízených nedokončených vět v prezentaci a dokončí ji vlastními myšlenkami (slovy).

Nevěděl/a jsem, že ...

Překvapilo mě ...

Zaujala mě osobnost ...

Spolupráce ve skupině byla ...

Nejvíce mě bavilo ...

Nebavilo mě ...

Pochválil/a bych se za ...

Návrh přípravy č. 2:

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Výchova k občanství

Téma hodiny: Spolky v Uherském Brodě

Ročník: 6.- 9.

Časová dotace: 90 minut (45 + 45 minut)

Výukové cíle:

1. vyučovací hodina

- Žák doplní informace o spolcích do pracovního listu.
- Žák se podělí o vlastní zkušenost se spolky.
- Žák navrhne podobu plakátu vybraného spolku.

2. vyučovací hodina

- Žák zhotoví plakát spolku.
- Žák ohodnotí práci na plakátu své skupiny i ostatních skupin.
- Žák odprezentuje plakát spolku svým spolužákům.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní, kompetence digitální

Výukové metody a organizační formy: vysvětlování, práce s textem, rozhovor, produkční metody, metody diskuzní, frontální výuka, skupinová výuka, partnerská výuka, výuka podporovaná počítačem

Pomůcky: tabule, PC, dataprojektor, prezentace (viz příloha č. 17), pracovní listy (viz příloha č. 18), vytištěné materiály, vybraná čísla Brodských zpravodajů, tablety, bílé výkresy A3, psací a kreslicí potřeby

Struktura hodiny:

1. vyučovací hodina

- Úvod

Pozdrav

Zápis do třídní knihy

- Evokace

Myšlenková mapa

Vyučující napíše na tabuli téma hodiny. Žáci budou mít ve dvojici se sousedem v lavici za úkol zapsat si do sešitu všechna slova, která se jim k názvu tématu vybaví. Následně své nápady sdílí se spolužáky a vyučující, která je zapíše na tabuli ve formě myšlenkové mapy.

- Nové učivo

Pracovní list

Vyučující promítne prezentaci. Proběhne krátký výklad. Žáci si v průběhu toho doplní informace do pracovního listu.

Rozhovor

Vyučující bude se žáky vést rozhovor o tom, zda jsou, nebo byli členy některého ze spolků v Uherském Brodě (případně v místě jejich bydliště apod.).

Plakát

Žáci budou spolupracovat ve skupinách na tvorbě plakátu. Do skupin se budou moct rozdělit sami, dle toho, kdo by se o kterém spolku chtěl dozvědět více, který je zaujal apod.

Volit budou moci mezi spolky:

- Sokol
- Orel
- Pěvecký soubor Dvořák
- Soubor písní a tanců Olšava
- Divadlo Brod

Připojí si k sobě lavice, aby měli větší pracovní plochu a obdrží tablety (každá skupina jeden), vytištěné materiály, Brodské zpravodaje a výkresy. Zároveň jim bude oznámeno, že se budou vytváření plakátů věnovat i v další hodině občanské výchovy, a tak by jejich činnost v této hodině měla směřovat hlavně k rozdělení práce mezi členy skupiny, prostudování poskytnutých podkladů a promyšlení, resp. navrhnutí podoby (vzhledu) plakátu.

- Zadání úkolu

Žáci dostanou za úkol zeptat se doma (rodičů, sourozenců, prarodičů), jestli navštěvují, nebo v minulosti navštěvovali některý ze spolků v Uherském Brodě a jakou s nimi mají zkušenost (př. nějaké zajímavosti).

2. vyučovací hodina

- Úvod

Pozdrav

Zápis do třídní knihy

- Kontrola domácího úkolu

Rozhovor

Vyučující bude se žáky hovořit o tom, co se dozvěděli od svých rodinných příslušníků o spolcích.

- Nové učivo

Plakát

Žáci naváží na práci z předchozí hodiny a zhotoví ve skupinách plakáty příslušných spolků.

Prezentace plakátů

Žáci si sednou na židle do kruhu. Jednotlivé skupiny žáků odprezentují své plakáty ostatním skupinám ve třídě.

- Reflexe

Diskuze

Žáci zůstanou sedět v kruhu, aby na sebe všichni hezky viděli a dobře se jim naslouchalo. Dojde k vyhodnocení plakátů i skupinové práce. Každá skupinka nejprve ohodnotí samu sebe, poté ji ohodnotí další skupiny a nakonec vyučující.

3.2 Návrhy aktivit

Návrh aktivity č. 1:

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Dějepis

Název aktivity: Časová osa historie Uherského Brodu

Ročník: 6.- 9.

Časová dotace: 45 minut

Výukové cíle:

- Žák chronologicky seřadí události z historie Uherského Brodu.
- Žák rozhodne, které události z historie Uherského Brodu do časové osy zařadí.
- Žák vytvoří časovou osu historie Uherského Brodu.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní, kompetence digitální

Výukové metody a organizační formy: práce s textem, skupinová výuka, výuka podporovaná počítačem

Pomůcky: PC, dataprojektor, (teoretické podklady pro tvorbu osy)

Struktura aktivity:

Aktivitě musí předcházet stručné seznámení s historií města (formou např. prezentace a pracovního listu, čtení s porozuměním či jiné). Jako podklad může posloužit první kapitola teoretické části této diplomové práce.

Vyučující žáky rozdělí do skupin, promítne příklad toho, jak by osa mohla vypadat (viz příloha č. 19) a vysvětlí postup tvorby. Všechny skupiny budou na počítači na webových stránkách time.graphics vytvářet časovou osu historie Uherského Brodu. Na osu budou vkládat události v chronologickém pořadí. Rozhodnutí, které události z historie Uherského Brodu do ní zařadí je přitom čistě na nich. Vyučující stanoví pouze nějaký rámeček (minimální a maximální počet událostí). Body na časové ose budou obsahovat časový údaj (století/rok/přesné datum), název události, krátký a výstižný popis události, případně

obrázek, který se k události vztahuje, nebo umístění události do nabízené mapy.

Možné je např. začít s touto aktivitou v jedné vyučovací hodině a dokončení včetně společného zhodnocení ve druhé vyučovací hodině, ve které následně proběhne i společně vyhodnocení. Žáci si časové osy mohou vytisknout a vyvěsit ve třídě, nebo s nimi pracovat při výuce obecných dějin České republiky atd.

Návrh aktivity č. 2:

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Výchova k občanství/Dějepis

Název aktivity: Porovnání dobových a současných fotografií Uherského Brodu

Ročník: 6.- 9.

Časová dotace: 15 minut

Výukové cíle:

- Žák porovná dobové a současné fotografie Uherského Brodu.
- Žák vnímá rozdíly mezi historickou a současnou podobou města.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní

Výukové metody a organizační formy: práce s obrazem, frontální výuka

Pomůcky: PC, dataprojektor, dobové a současné fotografie Uherského Brodu (viz příloha č. 20)

Struktura aktivity:

Vyučující promítne dvojice fotografií. Na jedné straně dobovou, zachycující historickou podobu města a na druhé současnou fotografii. Žáci mezi nimi budou hledat rozdíly.

Půjde o tyto fotografie:

Radnice	(rok 1907, rok 2022)
Lidový dům	(třicátá léta 20. století, rok 2022)
Velké schody	(dvacátá léta 20. století, rok 2022)
Mariánské náměstí	(rok 1929, rok 2022)
Masarykovo náměstí	(rok 1931, rok 2022)

Doplňující informace:

Na fotografii Masarykova náměstí lze mezi budovami při pohledu zleva jako první v pořadí spatřit faru, jako třetí budovu, která sloužila v 19. století jako škola, později dům advokáta Jana Rennera. Vedle, směrem napravo, hotely Medřický a Novák. Zcela vpravo domy sloužící obchodníkům ve městě. Ve středu fotografie je možné si povšimnout benzinové čerpací stanice.¹⁹⁵

O funkci Lidového domu, případně o hotelech na fotografiích, se lze více dočíst v teoretické části práce. Souvisí se spolkovým životem ve městě.

¹⁹⁵ TOMEČEK, Radek, GAZDÍK, Jan a ZPURNÁ, Alexandra. *Uherský Brod očima dobových fotografií 1865–1945*. Uherský Brod: Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, 2010. s. 91.

Návrh aktivity č. 3:

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Dějepis

Název aktivity: Analýza dobových fotografií Uherského Brodu ze srpna roku 1968

Ročník: 9.

Časová dotace: 25 minut

Výukové cíle:

- Žák analyzuje dobové fotografie Uherského Brodu ze srpna roku 1968.
- Žák se účastní diskuze k dobovým fotografiím a srpnovým událostem roku 1968.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské

Výukové metody a organizační formy: práce s obrazem, diskuze, partnerská výuka, frontální výuka

Pomůcky: PC, dataprojektor, dobové fotografie Uherského Brodu ze srpna roku 1968 (viz příloha č. 21), tabule, fix, sešit, psací potřeby

Struktura aktivity:

Vyučující promítne dobové fotografie Uherského Brodu ze srpna roku 1968 a na tabuli napíše nápomocné otázky k jejich analýze. Úkolem žáků bude si ve dvojici (se spolužákem v lavici) fotografie podrobně prohlédnout a analyzovat. A to tak, že budou ve fotografiích postupně hledat odpovědi na předložené otázky. Odpovědi si zapíší do sešitů.

Po uplynutí stanoveného času, vyvolá vyučující několik dobrovolníků, kteří své odpovědi přečtou zbytku třídy, který na ně může reagovat svými postřehy.

Následně proběhne společná diskuze k fotografiím a srpnovým událostem roku 1968.

Návrhy otázek k analýze:

- Kdy tyto fotografie vznikly?
- Které konkrétní části města (budovy, ulice apod.) fotografie zachycují? (Pokuste se to alespoň odhadnout).

- Co vidíte na fotografiích v popředí, v pozadí, uprostřed a po stranách? Popište to.
- Kdo jsou osoby, které lze na fotografiích spatřit? (pohlaví, věk, povolání, role ve městě ...)
- Co přesně tito lidé na fotografiích dělají? Co myslíte, že se jim honí hlavou? Které pocity nejspíš prožívají?
- Kterých symbolů, hesel nebo sloganů si lze na fotografiích všimnout? Co vyjadřují?
- Jak spolu všech těchto pět fotografií souvisí?
- Zkuste napsat krátké popisky k fotografiím.

Návrh aktivity č. 4:**Vzdělávací oblast:** Člověk a společnost**Vzdělávací obor:** Výchova k občanství/Dějepis**Název aktivity:** Soužití Čechů a Němců v Uherském Brodě v 19. století (soupeření spolků)**Ročník:** 8.**Časová dotace:** 15 minut**Výukové cíle:**

- Žák uvede (na základě přečtených textů) vztah mezi Čechy a Němci v Uherském Brodě v 19. století.
- Žák vnímá problematiku soužití Čechů a Němců v Uherském Brodě v 19. století.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské**Výukové metody a organizační formy:** práce s textem, diskuze, frontální výuka**Pomůcky:** PC, dataprojektor, ofocený úryvek textu z knihy Vilibalda Růžičky – Revoluční rok 1890 v Uh. Brodě (viz příloha č. 22)**Struktura aktivity:**

(Aktivitě musí přecházet uvedení žáků do problematiky – nástin, jak Uherský Brod v té době vypadal z hlediska národnostního složení, apod. Uvedení základních informací o Občanské Besedě a Kasinu. Jako podklad může sloužit teoretická část této diplomové práce, zejména str. 24, 25). Aktivitu ze využít při probírání učiva o národech v rámci Rakouska-Uherska.

Vyučující žákům promítne úryvky textu z knihy Vilibalda Růžičky, zachycující soužití Čechů a Němců v 19. století v Uherském Brodě na příkladě spolků. Úkolem žáků bude si úryvky přečíst, zamyslet se nad nimi a s pomocí otázek uvést vztah mezi Čechy a Němci ve městě ve zmiňovaném období. Společně s vyučující pak diskutují nad touto problematikou.

Pomocné otázky:

- Vilibald Růžička ve své knize píše, že „*být členem Besedy bylo velmi odvážné*“. Jaké pro to uvádí důvody?
- Koho měl nejspíš V. Růžička na mysli „*nobl společnosti*“?
- Jaké, na základě toho, co už o soužití těchto národností v Rakousku-Uhersku víte, mohly být příčiny popisovaného postoje Němců k Čechům ve městě?
- Jak byli nazýváni členové Besedy místními Němci a židy?
- K čemu v Uherském Brodě sloužilo Kasino? Kdo do něj patřil?

3.3 Návrh exkurze

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor: Výchova k občanství/Dějepis

Téma exkurze: Památky v Uherském Brodě

Ročník: 6.- 9.

Časová dotace: 90 minut

Cíle exkurze:

- Žák postupuje dle instrukcí ve hře Poznejte památky Uherského Brodu.
- Žák vnímá konkrétní stavební památky Uherského Brodu.
- Žák dokáže řešit úkoly ve hře Poznejte památky Uherského Brodu.

Klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní, kompetence digitální

Výukové metody a organizační formy: exkurze, skupinová výuka

Pomůcky: telefony s operačními systémy Android/iOS, aplikace Actionbound (viz příloha č. 23), QR kód hry

Pozn. Pro jednotlivé zastávky ve hře byl využit zpracovaný text z kapitoly Vybrané památky města Uherský Brod, která je součástí teoretické části.

O aplikaci Actionbound:

Actionbound vznikla v Německu v roce 2012, jako aplikace určená pro vzdělávací účely. Učitelé a další pedagogičtí pracovníci ji mohou využívat např. v rámci prohlídek různých institucí nebo na školních výletech. Uživatelé si v ní jednoduše zhotoví svou vlastní hru, kterou mohou cílit jak na jednotlivé hráče, tak na skupiny hráčů, v přírodě i ve městě. K dispozici přitom mají několik funkcí, které jim umožňují vytvářet kvízy, mise, ankety nebo turnaje a zapojovat práci s QR kódy, mapami, určováním polohy dle GPS ad. Mezi její

přední výhody patří zejména to, že lze spustit i bez připojení k internetu. Je dostupná v několika jazycích, včetně češtiny, pro operační systémy Android i iOS.¹⁹⁶

Přínosem bude, pokud se exkurze začlení po absolvování vyučovacích hodin o historii Uherského Brodu a významných osobnostech města.

Průběh exkurze:

Předtím, než se žáci rozejdou na jednotlivé zastávky, je nutné, aby je vyučující poučila o bezpečnosti. Následně žákům oznámí, aby se rozdělili do skupin. Obeznámí je s pravidly hry a plánovaným průběhem exkurze.

Ke hře stačí, aby si jeden žák z každé skupiny do telefonu stáhl aplikaci Actionbound. Po stažení si ji otevře a naskenuje QR kód, který obdrží od vyučující. Nascenováním QR kódu se v aplikaci otevře hra Poznejte památky Uherského Brodu.

Název hry: Poznejte památky Uherského Brodu

Délka trasy: cca 1,3 km

Pořadí zastávek:

1. Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie
2. Radnice
3. Panský dům
4. Dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie
5. Dům kultury
6. Muzeum Jana Amose Komenského
7. Sokolovna

Výchozí bod: Masarykovo náměstí

Vítejte ve hře, milí žáci!

Společně se vydáme na exkurzi Uherským Brodem, při které poznáte jeho památky.

¹⁹⁶ Actionbound. [online]. [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://en.actionbound.com/>

Jste připraveni?

Pokud ano, pokračujte v aplikaci dál!

1. Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie

Právě stojíte na Masarykově náměstí, kde se nachází první památka naší exkurze – Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie.

Farní kostel nechal vybudovat hrabě Dominik Ondřej Kounic. Autorem návrhu byl italský barokní architekt Domenico Martinelli. Stavba se zahájila v roce 1717. K dokončení došlo v říjnu roku 1733, kdy se kostel i vysvětil.

Přední straně budovy vévodí portál, rámuující hlavní vchod, nad kterým je umístěn erb Kouniců, a také pilíře.

Štít kostela zdobí po stranách sochy evangelistů a socha Ježíše Krista, jež Brodu uděluje požehnání.

Úkol: Kolik soch celkem zdobí štít kostela?

Způsob: Výběr z více možností

Čtyři

Pět (správná odpověď)

Tři

Šest

Časem přibyla farnímu kostelu ještě věž od Gustava Mereta, která měří 60 metrů a má čtyři zvony.

Úkol: Najděte latinský nápis na věži a rozluštěte z římských číslic uvedených pod ním, rok, ve kterém přibyla kostelu věž.

Způsob: Vložení řešení – text

1881 (správná odpověď)

Uvnitř kostela je celkem sedm oltářů, zhotovených z umělého mramoru, s obrazy. U hlavního oltáře je jím malba Neposkvrněného početí Panny Marie.

Úkol: V tichosti si projděte interiér kostela, prohlédněte si obrazy nad dalšími oltáři a napište název toho, který vás nejvíce zaujal.

Způsob: Text

Např. obraz Smrt sv. Josefa

Svou dominancí kostel představuje protiváhu radnici, reprezentující světskou moc.

Přesuňte se, prosím, k radnici.

2. Radnice

Radnice se stavěla v letech 1703 až 1715. Původně na jejím místě stál dům písaře z období gotiky.

Na průčelí vyniká portál s mohutnými vraty, nad nimiž je barokní ozdobná mříž ze železa.

Ze střechy vystupuje čtyřhranná věž, na které visí hodiny od hodináře z Uherského Brodu Františka Langa. Na vrcholu věže stojí socha spravedlnosti.

Pozůstatky gotického domu jsou viditelné na levé postranní zdi a horním rohu radniční budovy. Jde o křížový pilíř a k němu přiléhající kamenný gotický oblouk, zasazený do zdiva v přízemí.

Úkol: Vyfotografujte gotický oblouk!

Způsob: Nahrání fotografie

Ve výklenku pod hodinami je soška Černého Janka.

Zhlédněte toto krátké video o Černém Jankovi a poté zodpovězte následující otázku.

Video o Černém Jankovi¹⁹⁷

¹⁹⁷ Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě. *Černý Janek*. [video]. YouTube. [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=GYl-nwct4NI>

Úkol: Před kým zachránilo město zvonění Černého Janka?

Způsob: Výběr z více možností

Před husity

Před křižáky

Před kuruci (správné řešení)

Opatrně přejděte přes cestu k Panskému domu.

3. Panský dům

Panský dům byl zbudován v roce 1512 při rekonstrukci měšťanského domu. Nesl znaky typické pro architekturu v období pozdní gotiky. Na přelomu 17. a 18. století došlo k úpravě Panského domu Dominicem Martinellim do barokního slohu, avšak některé prvky gotiky i počínající renesance zůstaly zachovány (arkády v přízemí domu na nádvoří nebo portály nad vchody). Součástí Panského domu je i Knihovna Františka Kožíka, galerie, v níž se pravidelně pořádají výstavy a gotická kaple.

Úkol: Prohlédněte si nádvoří Panského domu a nascenujte kód, kterým potvrdíte, že jste na tomto místě byli. (Kód najdete na jedné z laviček na nádvoří).

Způsob: Nascenování automaticky vygenerovaného QR kódu

Na Panském domě měli své zázemí majitelé panství se svými rodinami.

Úkol: Do jakého šlechtického rodu majitelé patřili? Náповědou Vám může být název ulice, na které Panský dům stojí.

Způsob: Výběr z více možností

Do rodu Kouniců (správná odpověď)

Do rodu Lichtenštejnů

Do rodu Valdštejnů

Do rodu Šternberků

Pokračujte po schodech k Dominikánskému kostelu a klášteru Nanebevzetí Panny Marie.

4. Dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie

Není jisté, kdo, ani kdy přesně klášter založil. Předpokládá se ale, že k tomu mohlo dojít ve druhé polovině 13. nebo první polovině 14. století. Ve dvacátých letech 15. století byl vypálen husity. Někteří členové Dominikánského řádu stihli odejít do bezpečí, většina z nich však byla zabita. V 16. století museli klášter znovu opustit, kvůli luteránskému hnutí. Zpět přišli dominikáni roku 1630, po dalším vyhoření kláštera. Velká obnova nastala za hraběnky Eleonory Kounicové, ve druhé polovině 17. století. Komplex obdržel dvě věže. Roku 1742 byl vysvěcen. V roce 1950 řeholníky vyhnali v rámci akce K. Navrátili se až po Sametové revoluci.

Se vznikem se pojí Pověst o růžovém keři.

Na tomto odkaze si ji přečtete a následně odpovězte na otázku, která se k ní vztahuje.

Pověst o růžovém keři¹⁹⁸

Úkol: Co dnes stojí v klášteře na místě, kde údajně rostl růžový keř? Napište celý název.

Způsob: Vložení řešení – text

Oltář Panny Marie růžencové (správná odpověď)

Kostel se skládá ze tří lodí. Nachází se v něm 9 oltářů. Interiér kostela stvořili zejména Benedikt Teltschik a Josef Antonín Winterhalder. V kostele jsou uloženy ostatky sv. Justýny.

Vejděte dovnitř kostela. Prohlédněte si oltáře a bohatou výzdobu, která vám napoví.

Úkol: Podobu jakého uměleckého slohu komplex obdržel při obnově?

Způsob: Výběr z více možností

Gotiky

¹⁹⁸ Klášterní kostel Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <http://ub.op.cz/historie>

Románského slohu

Baroka (správná odpověď)

Renesance

Nyní pokračujte k Domu kultury.

5. Dům kultury

Na tomto odkaze si otevřete internetové stránky Domu kultury. Přečtěte si první dva odstavce stránky.

Dům kultury¹⁹⁹

Úkol: Představte si, že jste průvodci po městě a do hlasové zprávy nahrajte pár vět, které byste o Domě kultury řekli turistům.

Způsob: Nahrát zvuk

Dáme si malou anketu!

Úkol: Kterou událost, z těch, co se v Domě kultury pořádají, byste se školou rádi navštívili?

Způsob: Odpovědi na výběr

Koncert

Divadelní představení

Přednášku nebo besedu

Výstavu

Jiné

Před Vámi jsou poslední dvě zastávky.

Vydejte se směrem nahoru, k muzeu Jana Amose Komenského.

¹⁹⁹Dům kultury Uherský Brod. *O nás*. [online]. [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <http://www.dk.ub.cz/page/7470/o-nas>

6. Muzeum Jana Amose Komenského

Popudem ke zřízení muzea byla Národopisná výstavka věnovaná životě na Slovácku, která v UB proběhla v létě roku 1894. Její hlavní realizátor, učitel Josef Václav Hauerland, chtěl vytvořit místo, kde by mohly být exponáty zpřístupněny veřejnosti i po jejím skončení. Stalo se tak v roce 1898. Neslo jméno Jubilejní krajinské muzeum a nacházelo se ve vedlejší lodi již neexistujícího kostela sv. Jana Křtitele. Prvním správcem byl učitel Jan Kučera, jenž muzeu daroval své převážně archeologické sbírky. Musejní společnost, která je měla na starost, je posupně rozšiřovala o další, včetně sbírky materiálů i J. A. Komenském. Roku 1920, kdy se kostela ujala československá husitská církev, se expozice přemístily na Panský dům. Narůstala ovšem potřeba většího prostoru, a tak se zahájila přestavba bývalé panské stáje, zvané Baraník, a následně také stavba u Zámecké brány. Po roce 1945 pokračovaly úpravy a muzeum získalo nynější název. V budově muzea se nachází i Knihovna Jana Kučery.

V padesátých letech byla před muzeum umístěna socha Komenského.

Úkol: Pořídte fotografii celé vaší skupiny před touto sochou. Je na Vás, jestli zvolíte selfie, nebo požádáte někoho, aby Vás vyfotil.

Způsob: Nahrání fotografie

Úkol: Zjistěte, jaké jiné oblasti se odborníci v muzeu věnují, kromě života a díla tohoto myslitele.

Nápověda: Můžete se zeptat například paní na pokladně, nahlédnout do propagačních materiálů o muzeu, nebo informaci vyhledat na internetových stránkách muzea.

Způsob: Text

Dějiny slováckého regionu (správná odpověď)

Čeká na Vás poslední budova!

Jděte podle GPS a dorazíte k ní!

7. Sokolovna

Dorazil jste na místo Sokolovny.

Sokolovna byla ve městě vystavěna v roce 1931 pro tělovýchovný spolek Sokol. Součástí budovy nebyly pouze prostory určené pro cvičení a sport, ale i kino, jeviště pro ochotnické herce nebo restaurace.²⁰⁰ V polovině osmdesátých let prošla budova rekonstrukcí, při které zaniklo kino a naopak přibyly posilovna, salónek či kavárna.²⁰¹

Úkol: Vaše cesta k Sokolovně vedla skrze Tyršovy sady. Vyhledejte, po kom jsou tyto sady tak pojmenovány a jak souvisí se spolkem Sokol? Odpovězte krátce, jednou větou.

Způsob: Text

Sady jsou pojmenovány po Miroslavu Tyršovi, zakladateli Sokola. (správná odpověď)

Skvělé, milí žáci!

Jste u konce!

Nyní přejděte přes cestu směrem k lavičkám naproti Sokolovny u autobusové zastávky, kde proběhne společné vyhodnocení.

Konečný bod: Prostranství před Sokolovnou

Jakmile dorazí do cíle všechny skupiny, vyhodnotí si společně s vyučující hru i celou exkurzi. Informace o tom, jak se žákům dařilo či nedařilo, kolik nasbírali bodů apod., bude mít vyučující k dispozici ve svém účtu v aplikaci, kam se jí automaticky odešlou výsledky všech skupin. Vyučující prostřednictvím rozhovoru zjistí, jak se žákům hra líbila, zda je něco, na co by se potřebovali doptat, jestli pro ně byly všechny pokyny ve hře srozumitelné atd. Poté se všichni společně odeberou zpět do školy. Je na vyučující, jakou formu odměny za splnění hry pro žáky zvolí (např. jednička za aktivitu, sladká odměna či jiné). Na začátku nadcházející vyučovací hodiny daného předmětu se vyučující k uskutečněné exkurzi vrátí a hravou formou se žáky zopakuje nabyté poznatky o památkách.

²⁰⁰ NOVOTNÝ, Miroslav, NĚMEC, Emanuel a HONOVÁ, Anna. *100 let Sokola v Uherském Brodě*. Uherský Brod: Uherskobrodský Sokol, 1992. s. 28–29.

²⁰¹ Tamtéž, s. 33.

3.4 Návrhy možností další práce s tématem Uh. Brodu ve výuce

Spolky Pěvecký sbor Dvořák Uherský Brod a Soubor písní a tanců Olšava lze žákům zmínit v hodinách Hudební výchovy a jejich písně a hudbu využít při poslechu či zpěvu. Kromě zpěvníků v knižní podobě, CD alb, nebo nahraných koncertů, volně dostupných na YouTube, je možné na internetových stránkách souboru Lipina z Nivnice vyhledat digitální verze knih *Zpěvník Olšavy*²⁰² a *Primášovy písničky*.²⁰³ Jsou tam všechny písně, včetně notových zápisů a zvukových nahrávek melodií.

V rámci výuky mohou žáci s vyučujícím navštívit expozice v Muzeu Jana Amose Komenského. Zajímat by je mohly především expozice spjaté právě s životem Jana Amose Komenského a jeho představě o vzdělávání – *Na jevišti světa*, *Informatorium*, anebo historické expozice *Stará škola* a *Starožitnosti Uherskobrodská*.²⁰⁴

Ve výuce Výchovy k občanství nebo Dějepisu se nabízí nastínit žákům (během učiva o holokaustu nebo lidských právech) život brodských Židů. Pedagogům mohou být nápomocné dvě mobilní aplikace, ve kterých je toto téma velmi dobře a poutavě zpracováno. Tou první je aplikace *Ztracené město*, jež žáky prostřednictvím osmi bodů na mapě seznámí se životem židovské komunity v Uherském Brodě do roku 1939.²⁰⁵ Druhou pak aplikace *iWalk*, která žákům na pěti zastávkách, doplněných autentickými vzpomínkami pamětníků na videozáznamech, přiblíží průběh židovské transportace ve městě za druhé světové války.²⁰⁶ Při probírání učiva o domácím odboji mohou pedagogové čerpat z knihy Miroslavy Polákové s názvem *Měli odvahu žít. Odboj na Uherskobrodsku 1939–1945*, kterou autorka vydala v roce 2018.²⁰⁷

²⁰² Lipina. *Zpěvník Olšavy*. [online]. [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.lipina.org/zpevnikolsavy/index.htm>

²⁰³ Lipina. *Primášovy písničky*. [online]. [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.lipina.org/maleklubomir/008.htm>

²⁰⁴ Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě. *Expozice muzea*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/expozice?idm=21>

²⁰⁵ Informační a turistický portál města. *Ztracené město*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.cojevbrode.cz/poznavaci-hry-a-mobilni-aplikace/ztracene-mesto>

²⁰⁶ Informační a turistický portál města. *iWalk – historická virtuální prohlídka*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.cojevbrode.cz/poznavaci-hry-a-mobilni-aplikace/iwalk-historicka-virtualni-prohlidka>

²⁰⁷ POLÁKOVÁ, Miroslava. *Měli odvahu žít. Odboj na Uherskobrodsku 1939–1945*. Praha: Academia, 2018. 1288 s. ISBN 978-80-200-2832-7.

Závěr

Má diplomová práce se zabývá Spolkovým životem v Uherském Brodě a implementací tohoto tématu do praxe. Jak však bylo zmíněno již v samotném úvodu práce, vedle tří kapitol o spolcích jsou v teoretické části práce obsaženy i kapitoly o historii města, vybraných památkách a významných osobnostech spjatých s Uherským Brodem. Ačkoli by bylo možné, a to právem, namítat, že se těmito kapitolami práce v jistém směru vzdaluje od prvotně stanoveného cíle popsat spolkový život města Uherský Brod, stojím si za tím, že se mi jej podařilo naplnit a jeho rozšíření práci obohacuje a přináší větší využitelnost pro pedagogickou praxi, což bylo mým hlavním cílem v praktické části. Ta se skládá z návrhů příprav, návrhů aktivit, návrhu exkurze a návrhů možností další práce s tématem Uherského Brodu ve výuce.

Při psaní teoretické části práce jsem čerpala z dostupné literatury, periodik, zákonů a elektronických zdrojů. Jak nelze přehlédnout, hojně jsem využívala knihy psané panem Radkem Tomečkem, kterého považuji v oblasti regionálních dějin, zvláště pak dějin Uherského Brodu, za velkého odborníka, neboť se jim v Muzeu Jana Amose Komenského úspěšně věnuje již řadu let. Ve všech kapitolách by se jistě dalo jít ještě více do hloubky, mám ale za to, že už by šlo o práci velmi historickou a ve výsledku ne tak přínosnou, právě pro pedagogické využití. Ať už jde o historické události, památky, významné osobnosti nebo spolky, vše jsem se snažila volit tak, aby se jednalo o věci stěžejní, ty, které by žáci měli znát a které by jim mohli být něčím blízké, např. vybrané spolky – jde o spolky, jež ve městě stále aktivně fungují a u kterých je pravděpodobné, že mají členy i mezi žáky základních škol v Uherském Brodě.

Praktická část se snaží být pro pedagogy inspirací, jak začlenit téma regionálních dějin do výuky. Je otevřena eventuálním úpravám pedagogů, dle jejich libosti. Pevně věřím, že minimálně některá z nich, když ne všechny, mohou najít opravdu své plánované využití. V návrzích jsem se soustředila i na rozvoj nedávno zavedených digitálních kompetencí. Zcela nová zkušenost pro mne byla např. práce s aplikací Actionbound, v níž jsem vytvářela hru pro exkurzi.

Celkově jsem se díky této diplomové práci naučila mnoho věcí a potvrdila si, jak velký význam měly a stále mají spolky na budování občanské společnosti. Se svou prací jsem spokojená, přesto si uvědomuji, že je vždy co zlepšovat.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Literatura:

BARTOŠ, Josef a kol. *Uherský Brod: minulost i současnost slováckého města*. Brno: Blok, 1971. 574 s. ISBN není uvedeno.

ČERNÝ, Vladimír, KOPEČNÝ, Petr a VAŠEK, František. *Legenda bez legend: životní osudy armádního generála Vojtěcha Borise Luži (1891–1944)*. Brno: Šimon Ryšavý, 2004. 125 s. ISBN 80-7354-001-0.

HAUERLAND, Josef a kol. *Uherský Brod: město a okres*. Uherský Brod: Národohospodářská propagace Československa, 1935. 159 s. ISBN není uvedeno.

KLOBAS, Oldřich. *Šlechtic nejen rodem: Václav hrabě Kounic*. Brno: AVE, 1993. 111 s. ISBN 80-900941-2-0.

KLVAČ, Karel. *Z minulosti Uh. Brodu: Sokol, město a lid*. Uherský Brod: Sokol, 1925. 30 s. ISBN není uvedeno.

KOŽÍK, František a kol. *Památník tělocvičné jednoty „Sokol“ v Uherském Brodě vydáný k oslavě 20 letého trvání: přehledné zprávy o činnosti jednoty od 1891–1910*. Uherský Brod: Tělocvičná jednota Sokol, 1910. 78 s. ISBN není uvedeno.

LENDEROVÁ, Milena, JIRÁNEK, Tomáš a MACKOVÁ, Marie. *Z dějin české každodennosti*. Praha: Karolinum, 2017. 471 s. ISBN 978-80-246-3510-1.

MALÍŘ, Jiří. *Občanská společnost na Moravě: spolky, strany, elity*. Brno: Matice moravská, 2014. 488 s. ISBN 978-80-87709-06-1.

MÁLEK, Lubomír. *Olšava 1951–2001: Sborník příspěvků k 50. výročí vzniku souboru písní a tanců*. Uherský Brod: Olšava, 2001. 99 s. ISBN 80-238-7616-3.

NOVOTNÝ, Miroslav, NĚMEC, Emanuel a HONOVÁ, Anna. *100 let Sokola v Uherském Brodě*. Uherský Brod: Uherskobrodský Sokol, 1992. 52 s. ISBN není uvedeno.

Orel jednota Uherský Brod. *Výroční zpráva 2017*. Uherský Brod: Orel jednota Uherský Brod, 2018. 24 s. ISBN není uvedeno.

Památník spolku českých šachistů v Uherském Brodě: K desáté jubilejní valné schůzi. Uherský Brod: Spolek českých šachistů v Uherském Brodě, 1937. 18 s. ISBN není uvedeno.

POLÁKOVÁ, Miroslava. *Měli odvahu žít. Odboj na Uherskobrodsku 1939–1945*. Praha: Academia, 2018. 1288 s. ISBN 978-80-200-2832-7.

POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1981: Sborník k 30. výročí vzniku souboru písní a tanců Olšava*. Uherský Brod: Závodní klub pracujících v Uherském Brodě, 1981. 46 s. ISBN není uvedeno.

POTYKA, Miroslav. *Olšava 1951–1986: Sborník k 35. výročí vzniku souboru Olšava*. Uherské Hradiště: Okresní kulturní středisko, 1986. 28 s. ISBN není uvedeno.

RONOVSKÁ, Kateřina a kol. *Nové spolkové právo v otázkách a odpovědích*. Praha: Leges, 2014. 256 s. ISBN 978-80-7502-020-8.

RŮŽIČKA, Vilibald. *Revoluční rok 1890 v Uherském Brodě*. Uherský Brod: vlastní, 1950. 117 s. ISBN není uvedeno.

RŮŽIČKA, Vilibald. *Světla kraje Komenského: Hrst vzpomínek*. Uherský Brod: vlastní, 1966. 86 s. ISBN není uvedeno.

ŠVEHLÍK, Roman. *Ochotnické divadlo v Uherském Brodě (od vzniku Občanské besedy po dnešek)*. Brno, 2009. 57 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Filozofická fakulta.

TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod: putování historií královského města*. Uherský Brod: Q STUDIO, 2005. 219 s. ISBN 80-903006-7-7.

TOMEČEK, Radek, GAZDÍK, Jan a ZPURNÁ, Alexandra. *Uherský Brod očima dobových fotografií 1865–1945*. Uherský Brod: Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, 2010. 413 s. ISBN 978-80-254-6055-9.

TOMEČEK, Radek. *Uherský Brod 1918–1938*. Uherský Brod: Muzeum Jana Amose Komenského, 2018. 127 s. ISBN 978-80-907125-0-8.

25 let Čs. Orla v Uh. Brodě: jubilejní památník Jednoty Čs. Orla v Uh. Brodě vydaný na paměť 25letého jejího trvání. Uherský Brod: Jednota Čs. Orla v Uh. Brodě, 1933. 20 s. ISBN není uvedeno.

50. výročí založení hudebního spolku Dvořák v Uherském Brodě 1926–1976. Uherský Brod: Dům kultury ROH, 1976. 47 s. ISBN není uvedeno.

60. výročí založení hudebního spolku Dvořák v Uherském Brodě. Uherský Brod: Dům kultury ROH, 1986. 47 s. ISBN není uvedeno.

Zákony:

Zákon č. 253/1852 ř. z. [online]. [cit. 2022-1-23]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

Zákon č. 134/1867 ř. z., o právě spolčovacím. [online]. [cit. 2022-1-24]. Dostupné z: <http://spcp.prf.cuni.cz/lex/134-1867.htm>

Zákon č. 68/1951 Sb., zákon o dobrovolných organizacích a shromážděních. [online]. [cit. 2022-1-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1951-68>

Zákon č. 83/1990 Sb., zákon o sdružování občanů. [online]. [cit. 2022-1-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1990-83>

Periodika:

BĚHŮNKOVÁ, Sabina. Sokol a jeho stotřicetiletá historie. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2021. 23 (5), s. 13. ISSN není uvedeno.

FRITZ, Zdeněk. Náš rozhovor s grafikem a rytcem Josefem Herčíkem. *Merkur Revue: odborný časopis pro filatelii, numismatiku a notafilii*. Brno: Merkur-Revue, 1997, 3(1), s. 8–10. ISSN 1211-3077.

MALÝ, Karel. Stopadesáté výročí vydání prosincové ústavy. *Právněhistorické studie*. Praha: Karolinum, 2018, 47 (2), s. 68. ISSN 0079-4929.

MIKULE, Vladimír. Vývoj právní úpravy politických stran na území České republiky (nástin). *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. Praha: Karolinum, 2010, 56 (1), s. 222. ISSN 0323-0619.

Oddělení strategického rozvoje. Přístupová lávka byla zdárně dokončena a uvedena do provozu. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 12 (10), s. 6. ISSN není uvedeno.

SLADKÁ, Elen. Busta Františka Kožíka zdobí Panský dům. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2009, 11 (10), s. 3. ISSN není uvedeno.

SLADKÁ, Elen. Velké schody se dočkaly slavnostního otevření. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2016, 18 (12), s. 6. ISSN není uvedeno.

STOJAN, Vladimír. Z kroniky. *Vatra: Jubilejní památník prvních moravských junáků: 30 let uherskobrodského skautingu 1915–1945*. Uherský Brod: Středisko Junáka, 1946. 1 (14), s. 2–3. ISSN není uvedeno.

Výbor sdružení. Uherskobrodští patrioti. *Brodský zpravodaj*. Uherský Brod: Město Uherský Brod, 2010. 12 (3), s. 8. ISSN není uvedeno.

Internetové zdroje:

Actionbound. [online]. [cit. 2022-05-31]. Dostupné z: <https://en.actionbound.com/>

Cyklopoute.cz. [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.cyklopoute.cz/>

Česká unie Makabi. *O nás*. [online]. [cit. 2022-05-03]. Dostupné z: <https://czechmakabiunion.wixsite.com/home/about?lang=cs>

Divadlo Brod. *Divadlo Brod postoupilo na FEMAD*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/2021/02/blog-post.html>

Divadlo Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/p/historie.html>

Divadlo Brod. *Kdy přiletí Broučci?* [online]. [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://divadlobrod.blogspot.com/2021/02/kdy-prileti-broucci-ani-v-dobe.html>

Dům kultury Uherský Brod. *O nás*. [online]. [cit. 2022-06-02]. Dostupné z: <http://www.dk.ub.cz/page/7470/o-nas>

Informační a turistický portál města. *Ztracené město*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.cojevbrode.cz/poznavaci-hry-a-mobilni-aplikace/ztracene-mesto>

Informační a turistický portál města. *iWalk – historická virtuální prohlídka*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.cojevbrode.cz/poznavaci-hry-a-mobilni-aplikace/iwalk-historicka-virtualni-prohlidka>

Internetová encyklopedie dějin Brna. *Divizní generál Ing. Vojtěch Boris Luža*. [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=227

Internetová encyklopedie dějin Brna. *Prof. PhDr. JUDr. Radomír Václav Luža*. [online]. [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=571

Klášterní kostel Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <http://ub.op.cz/historie>

Klášterní kostel Uherský Brod. *Kostel*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <http://ub.op.cz/kostel>

Knihovna Františka Kožíka Uherský Brod. *Historie budovy*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://knihovna.ub.cz/info.aspx?id=17>

LAPČÍK, Michael. *Oceněný Koller daroval Brodu sbírku Kožíkových knih*. In: slovackydenik.cz [online]. 29.10.2011 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/zpravy_region/oceneny-koller-daroval-brodu-sbirku-kozikovych.html

Lipina. *Zpěvník Olšavy*. [online]. [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.lipina.org/zpevnikolsavy/index.htm>

Lipina. *Primášovy písničky*. [online]. [cit. 2022-06-04]. Dostupné z: <https://www.lipina.org/maleklubomir/008.htm>

MALUŠOVÁ, Blanka. *Vedoucí Oldšavy Ivana Sušilová: Na nové členy čekáme s otevřenou náručí*. In: slovackydenik.cz [online]. 8.11.2017 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/kultura_region/vedouci-oldsavy-ivana-susilova-soubor-oldsava-vznikl-z-jiz-olsavskych-duchodcu-30171107.html

Muzeum Jana Ámose Komenského. *Básně*. [online]. [cit. 2022-04-22]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/basne?idk=pub09>

Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě. *Černý Janek*. [video]. YouTube. [online]. [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Gyl-nwct4NI>

Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě. *Expozice muzea*. [online]. [cit. 2022-06-05]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/expozice?idm=21>

Muzeum Jana Ámose Komenského. *Historie muzea*. [online]. [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.mjakub.cz/historie-muzea?idm=5>

Muzeum Jana Ámose Komenského. *Odkaz J. A. KOMENSKÉHO*. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://komensky.mjakub.cz/odkaz>

Muzeum Jana Ámose Komenského. *Život J. A. KOMENSKÉHO*. [online]. [cit. 2022-01-16]. Dostupné z: <https://komensky.mjakub.cz/komensky>

My jsme to nevzdali. *Protektorát Čechy a Morava*. [online]. [cit. 2022-01-25]. Dostupné z: <https://www.myjsmetonevzdali.cz/temata/konec-ceskoslovenska-a-druha-svetova-valka/protektorat-cechy-a-morava/>

Nadace Bratří Lužů. *O nadaci*. [online]. [cit. 2022-04-30]. Dostupné z: <https://www.nadacebl.cz/o-nadaci/>

Olšava. *Novinky*. [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <http://www.olsava.cz/index.php?id=49>

Olšava. *Olšava v Číně*. [online]. [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <http://www.olsava.cz/index.php?id=19>

Orel Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-05-06]. Dostupné z: <http://orel.matap.cz/historie.aspx>

Orel Uherský Brod. *Před 110 lety se narodil Antonín Hrubý, jedna z nejvýznamnějších osobností prvorepublikového Orla v Uherském Brodě*. [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://orel.matap.cz/ShowArticle.aspx?ID=1986>

Orel Uherský Brod. *Zemřela nejstarší členka naší orelské jednoty – Anna Honová, nositelka Medaile Za zásluhy o stát*. [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://orel.matap.cz/ShowArticle.aspx?ID=2114>

Pěvecký sbor DVOŘÁK Uherský Brod. *Členové sboru*. [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://ps-dvorak-ub.webnode.cz/clenove-sboru/>

Pěvecký sbor DVOŘÁK Uherský Brod. *O sboru*. [online]. [cit. 2022-03-24]. Dostupné z: <https://ps-dvorak-ub.webnode.cz/o-sboru/>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2021. [cit. 2022-05-16]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>

Římskokatolická farnost Neposkvrněného početí Panny Marie Uherský Brod. *Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://www.farnostuherskybrod.cz/index.php/historie/kostely-ve-farnosti/farni-kostel>

Slovník české literatury. *František Kožík*. [online]. 11.4.2017 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=934&hl=franti%C5%A1ek+ko%C5%BE%C3%ADk+>

Spolek pro vojenská pietní místa. *Uherský Brod*. [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.vets.cz/vpm/mista/obec/1022-uhersky-brod/Komensk%C3%A9ho/>

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání Otevřená škola. [online]. Uherský Brod: Základní škola Na Výsluní, 2021. [cit. 2022-05-19]. Dostupné z: https://www.zsvysluni.cz/cardfiles/card-967/card-1049/files/svp-otevrena-skola-2021.pdf_1b6841d9ffe1228ba95ca937d2e179461632314797.pdf

Tělocvičná jednota SOKOL Uherský Brod. *Oddíly všestrannosti, sportovní oddíly*. [online]. [cit. 2022-02-12]. Dostupné z: <https://sokolub.wbs.cz/>

Tělocvičná jednota SOKOL Uherský Brod. *Uskutečněné akce*. [online]. [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://sokolub.wbs.cz/USKUTECNENE-AKCE.html>

TJ Spartak Uherský Brod. *Historie*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <http://spartak.ub.cz/o-nas/historie/>

Uherský Brod. *Demografie obyvatelstva ke dni 31. 12. 2018*. [online]. [cit. 2022-05-08]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=187&expandMenu=16>

Uherský Brod. *Historie města*. [online]. [cit. 2022-05-07]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/info/historie-mesta?>

Uherský Brod. *Kulturní památky města Uherský Brod*. [online]. [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=10&expandMenu=16>

Uherský Brod. *Okolní obce, region* [online]. [cit. 2022-12-27]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&id=41&expandMenu=16>

Uherský Brod. *Spolek Uherský Brod – Naarden*. [online]. [cit. 2022-05-02]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&ID=44&expandMenu=43>

Uherský Brod. *Střední školy a odborné učiliště*. [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=5&ID=13&expandMenu=98>

Uherský Brod. *Významné osobnosti města Uherský Brod: Josef Herčík* [online]. [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/vyznamne-osobnosti/osobnosti/hercik.html>

Uherský Brod. *Zapsané spolky*. [online]. [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=30&idpt=23>

Uherský Brod. *Základní školy*. [online]. [cit. 2022-05-18]. Dostupné z: <https://www.ub.cz/pages.aspx?rp=2.1&idd=106&showDetail=true&&expandMenu=98>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Město Uherský Brod

Příloha č. 2: Pečetidlo Uherského Brodu z 15. století

Příloha č. 3: Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie

Příloha č. 4: Radnice

Příloha č. 5: Panský dům

Příloha č. 6: Dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie

Příloha č. 7: Muzeum Jana Amose Komenského

Příloha č. 8: Sokol

Příloha č. 9: Orel

Příloha č. 10: Pěvecký sbor Dvořák Uherský Brod

Příloha č. 11: Soubor písní a tanců Olšava

Příloha č. 12: Divadlo Brod

Příloha č. 13: Rozdělení žáků pomocí aplikace k návrhu přípravy č. 1

Příloha č. 14: Lístičky se jmény osobností k návrhu přípravy č. 1

Příloha č. 15: Prezentace k návrhu přípravy č. 1

Příloha č. 16: Pracovní list k návrhu přípravy č. 1

Příloha č. 17: Prezentace k návrhu přípravy č. 2

Příloha č. 18: Pracovní list k návrhu přípravy č. 2

Příloha č. 19: Ukázka časové osy k návrhu aktivity č. 1

Příloha č. 20: Dobové a současné fotografie Uherského Brodu k návrhu aktivity č. 2

Příloha č. 21: Dobové fotografie Uherského Brodu ze srpna r. 1968 k návrhu aktivity č. 3

Příloha č. 22: Úryvky textu z knihy k návrhu aktivity č. 4

Příloha č. 23: Ukázka hry vytvořené v aplikaci Actionbound k návrhu exkurze

Příloha č. 1: Město Uherský Brod

(<http://www.uherske-hradiste.cz/photo/70439/>)

Příloha č. 2: Pečetidlo Uherského Brodu z 15. století

(<http://www.mestaotakarova.cz/cs/fenomen-mest/profily-mest/uhersky-brod/>)

Příloha č. 3: Farní kostel Neposkvrněného početí Panny Marie

(archiv autorky)

Příloha č. 4: Radnice

(archiv autorky)

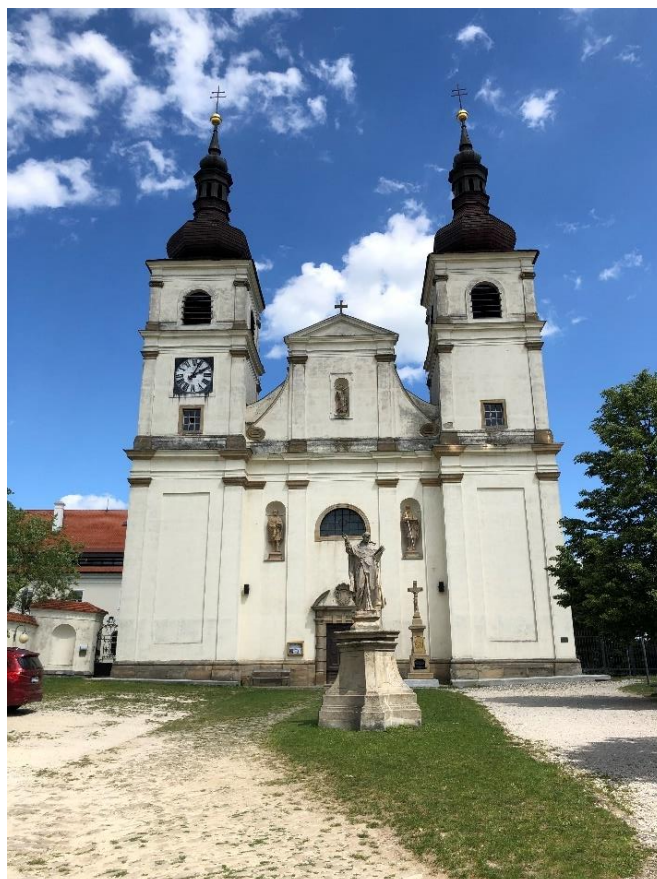
Příloha č. 5: Panský dům

(archiv autorky)

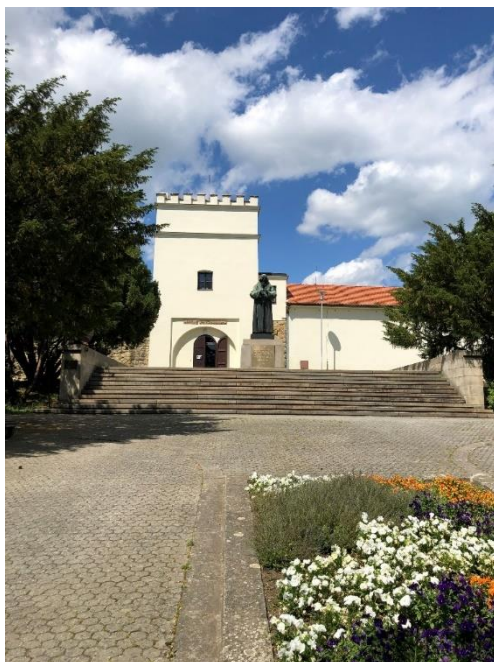
Příloha č. 6: Dominikánský kostel a klášter Nanebevzetí Panny Marie

(archiv autorky)

Příloha č. 7: Muzeum Jana Amose Komenského

(archiv autorky)

Příloha č. 8: Sokol

(TOMEČEK, Radek, GAZDÍK, Jan a ZPURNÁ, Alexandra. *Uherský Brod očima dobových fotografů 1865–1945*. Uherský Brod: Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, 2010. 413 s. ISBN 978-80-254-6055-9)

Příloha č. 9: Orel

(Tamtéž)

Příloha č. 10: Pěvecký sbor Dvořák Uherský Brod

(<https://ps-dvorak-ub.webnode.cz/>)

Příloha č. 11: Soubor písní a tanců Olšava

(https://olsava.rajce.idnes.cz/Olsava-_Napajedla-Moravske_chodnicky_2020/1460520797)

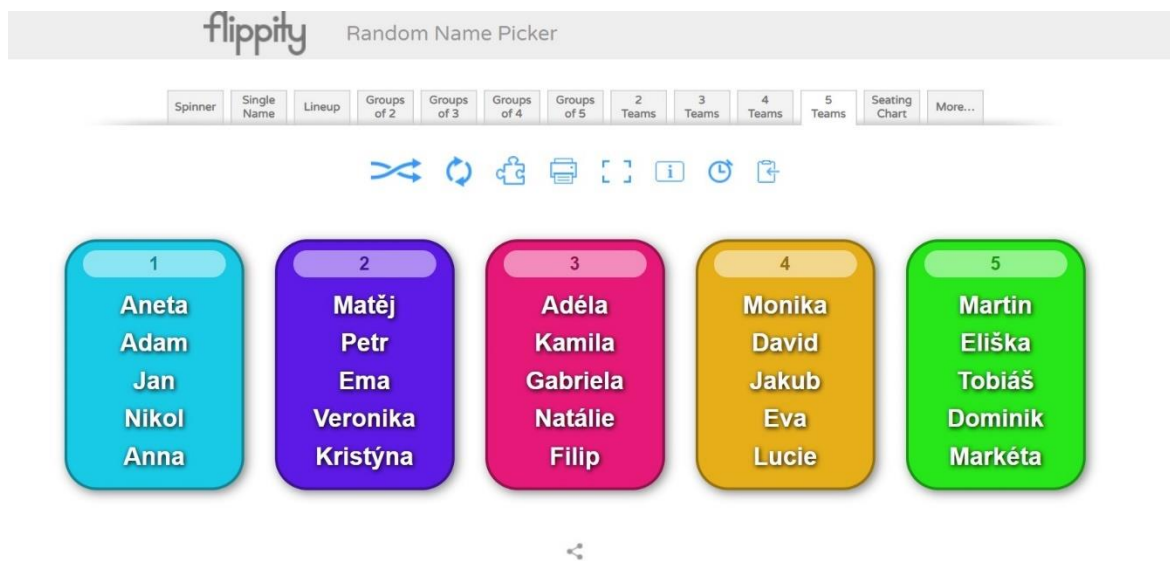
Příloha č. 12: Divadlo Brod

(<https://g.denik.cz/62/a2/divadlo-broucci-210316-01.jpg>)

Příloha č. 13: Rozdělení žáků pomocí aplikace k návrhu přípravy č. 1

(<https://flippity.net/>)

Příloha č. 14: Lístičky se jmény osobností k návrhu přípravy č. 1

(archiv autorky)

JAN AMOS KOMENSKÝ
VÁCLAV KOUNIC
VOJTĚCH BORIS LUŽA
FRANTIŠEK KOŽÍK
JOSEF HERČÍK

Příloha č. 15: Prezentace k návrhu přípravy č. 1

(archiv autorky)

JAN AMOS KOMENSKÝ

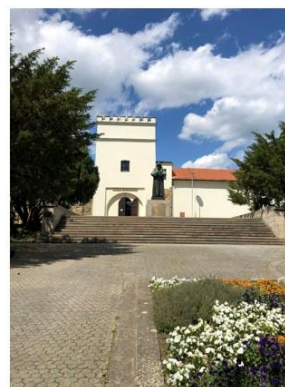

UHERSKÝ BROD, NIVNICE, KOMŇA

DŮM Č.P. 201

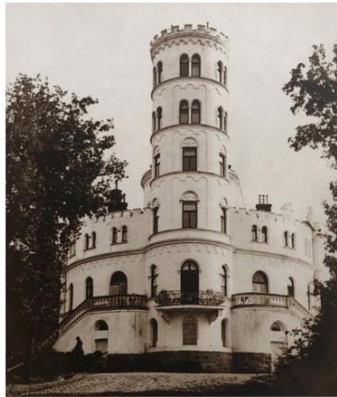

GYMNÁZIUM JANA AMOSE KOMENSKÉHO

MUZEUM JANA AMOSE KOMENSKÉHO

VÁCLAV KOUNIC

ZÁMEK PEČÍN

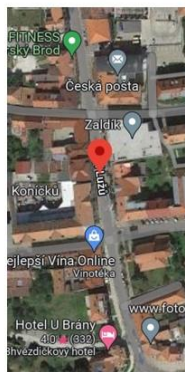

KOUNICOVY KOLEJE

PAMĚTNÍ DESKA NA PANSKÉM DOMĚ

VOJTĚCH BORIS LUŽA

ULICE BRÍ LUŽŮ

ZNAK ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIÍ

BRATR BOHUSLAV LUŽA

NADACE BRATŘÍ LUŽŮ

FRANTIŠEK KOŽÍK

KNIOVNA FRANTIŠKA KOŽÍKA

BUSTA FRANTIŠKA KOŽÍKA

BÁSEŇ

UHERSKÉMU BRODU

„Buď zdrávo, město statečných,
jimž v čele stála čest!
Štít jejich byl jak padlý snh
- a nad ním ratolest.

I králové se sklonili
před muži na hradbách.
Jím zvony pravdu zvonily -
a nepustily strach.

Pak písmák zapsal myšlenku,
jíž zbarvil krve nach.
A chlapi zašli do šenku
ji vyznat v písničkách.

Ej, Brode, nech ať ožije
tvá sláva bez příkladu!
A příští čas sladký je
jak hrozen z vinohradu!“

Příloha č. 16: Pracovní list k návrhu přípravy č. 1

(archiv autorky)

Pracovní list – **VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI MĚSTA UHERSKÝ BROD**

Jméno:

Třída:

Datum:

I. Zapiš vyhledané informace k níže vyobrazeným osobnostem:

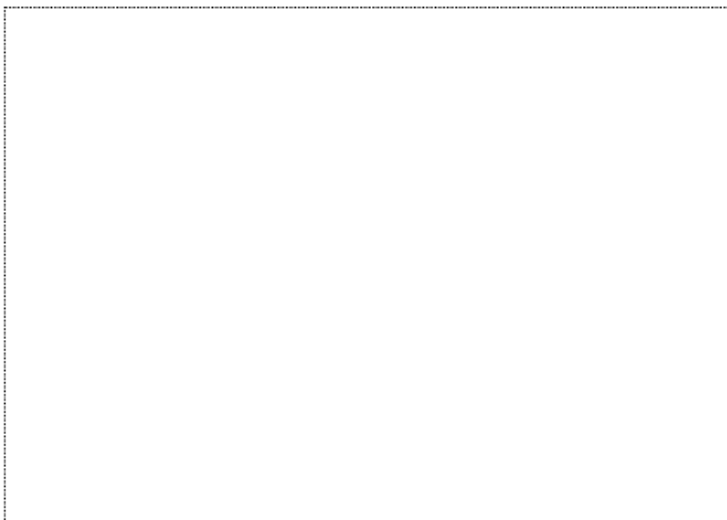
JAN AMOS KOMENSKÝ

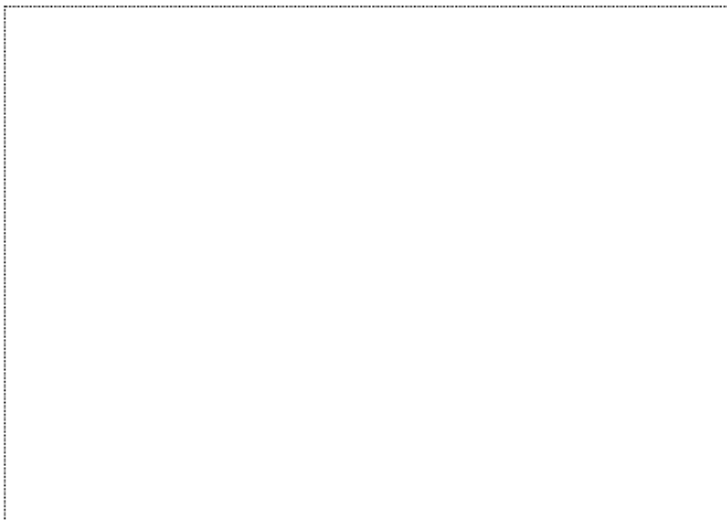
VÁCLAV KOUNIC

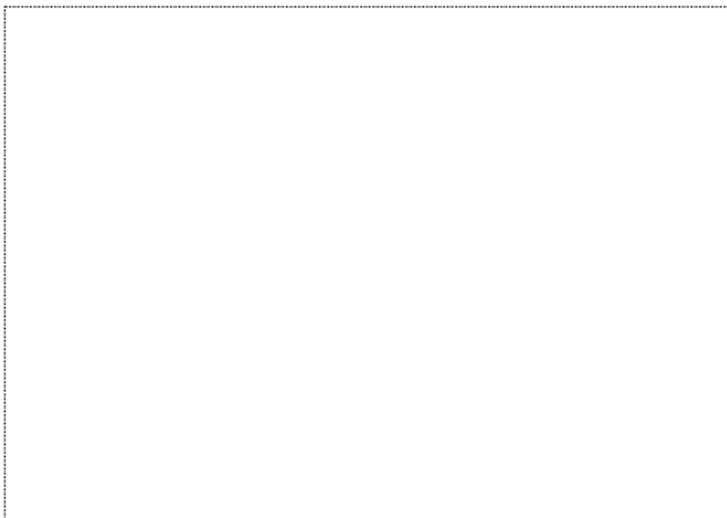
VOJTĚCH BORIS LUŽA

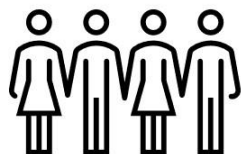
FRANTIŠEK KOŽÍK

JOSEF HERČÍK

SPOLKY V UHERSKÉM BRODĚ

SPOLKY

- ❖ Součástí formování občanské společnosti.
- ❖ Prostředí, v němž se budovala demokracie. Kde si lidé předávali poznatky, projevovali své názory a sdíleli určitou formu smýšlení. Centrem tříbení různorodých zájmů, místem, kde se lidé scházeli, zdaleka nejen za účelem pobavení a rozptýlení.

- ❖ V počátcích úzký okruh členů, který tvořili výhradně výše postavení, majetní, národně či v podnikání aktivní měšťané.
- ❖ Finanční náklady na provoz.
- ❖ Prezentace na veřejnosti (stejnokroje, symboly spolku – odznaky, prapory ..., rituály a společenské akce – všelijaké slavnosti, průvody, sjezdy, pochody, plesy, schůze a další).

VÝVOJ

- ❖ **V první polovině 19. století** cechy – organizace, které spojovaly řemeslníky stejných nebo příbuzných řemesel.
- ❖ **V polovině 80. let 19. století** se prosazovaly spolky nové, nacionálně orientované, s masovou základnou, otevřené širším a nižším vrstvám společnosti.
- ❖ **Za času Protektorátu Čechy a Morava** se na nátlak okupační moci musely rozpustit.
- ❖ **1951 – 1990** Spolky transformovány v organizace, případně v podobné, pro režim přípustné formy.
- ❖ **Po pádu komunistického režimu v Československu** bylo opět lidem umožněno volné sdružování v mnoha podobách, souhrnně označovaných občanská sdružení.
- ❖ **2014** Občanská sdružení přeměněna na spolky.

CO JE TO SPOLEK, JAK VZNIKNE ?

- ❖ Skupina alespoň 3 fyzických, případně právnických osob shodného zájmu, kteří jsou jejími členy nikoli z povinnosti, ale z vlastní vůle a jejichž primárním důvodem k vytvoření spolku není peněžní zisk (čímž se liší např. od obchodních společností).
- ❖ Zákon nestanovuje, kolik let by zakladatelům spolku mělo být, obecně se ale doporučuje, aby minimálně jeden byl starší osmnácti let.

SPOLKOVÝ ŽIVOT V UH. BRODĚ

- ❖ **60. léta 19. století**
- ❖ Spolková činnost utvářela kulturu města a byla neoddělitelnou složkou veřejného života města.
- ❖ české spolky, německé spolky

SPOLKY V UH. BRODĚ

- ❖ Občanská Beseda, Kasino
- ❖ Hasičský spolek
- ❖ Spolek paní a dívek českých Božena Němcová
- ❖ Spolek Československého červeného kříže
- ❖ Skauti
- ❖ Klub československých turistů
- ❖ Volné sdružení legionářů
- ❖ Spolek českých šachistů
- ❖ a další ...

SPOLKY V UH. BRODĚ DNES

- ❖ Spolek Uherský Brod – Naarden
- ❖ Uherskobrodští Patrioti
- ❖ Mozaika Uherský Brod, Kamarádi Uherský Brod, Sdružení rovných šancí

- ❖ Sokol
- ❖ Orel
- ❖ Pěvecký soubor Dvořák
- ❖ Soubor písní a tanců Olšava
- ❖ Divadlo Brod

ZDROJE

<http://www.uherske-hradiste.cz/photo/70439/>

<https://docplayer.cz/docs-images/112/201871710/images/40-0.jpg>

<http://orel.matap.cz/historie.aspx>

STOJAN, Vladimír. Z kroniky. Vatra: Jubilejní památník prvních moravských junáků: 30 let uherskobrodského skautingu 1915–1945. Uherský Brod: Středisko Junáka, 1946. 1 (14), s. 2–3. ISSN není uvedeno.

Příloha č. 18: Pracovní list k návrhu přípravy č. 2

(archiv autorky)

Pracovní list – **SPOLKY V UHERSKÉM BRODĚ**

Jméno:

Třída:

Datum:

I. Doplň informace o spolcích:

SPOLKY

Součástí formování _____.

Prostředí, v němž se budovala _____, Kde si lidé předávali _____, projevovali své _____ a sdíleli určitou formu smýšlení.

Centrem tříbení různorodých _____, místem, kde se lidé scházeli, zdaleka nejen za účelem pobavení a rozptýlení.

Co to byly cechy?

Co je to spolek?

 Zapiš si 5 spolků z Uherského Brodu, které tě při prezentaci zaujaly:

-
-
-
-
-

Příloha č. 19: Ukázka časové osy k návrhu aktivity č. 1

(<https://time.graphics/line/668527>)

oct 29, 1272 Now

~ 750 years ago

Povýšení Uherského Brodu na královské město

Přemysl Otakar II. udělil Uherskému Brodu právo hlubčické (oprávnění užívat stávajících práv města Hlubčice) a právo nuceného skladu (obchodníci byli během své cesty povinni ve městě na určitý čas zůstat a nabízet své zboží).

Příloha č. 20: Dobové a současné fotografie Uherského Brodu k návrhu aktivity č. 2
(TOMEČEK, Radek, GAZDÍK, Jan a ZPURNÁ, Alexandra. *Uherský Brod očima dobových fotografů 1865–1945*. Uherský Brod: Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě, 2010. 413 s. ISBN 978-80-254-6055-9., archiv autorky)

Příloha č. 21: Dobové fotografie Uherského Brodu ze srpna r. 1968 k návrhu aktivity č. 3

(<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.2242083649250012&type=3>)

(RŮŽIČKA, Vilibald. *Revoluční rok 1890 v Uherském Brodě*. Uherský Brod: vlastní, 1950. 117 s. ISBN není uvedeno.)

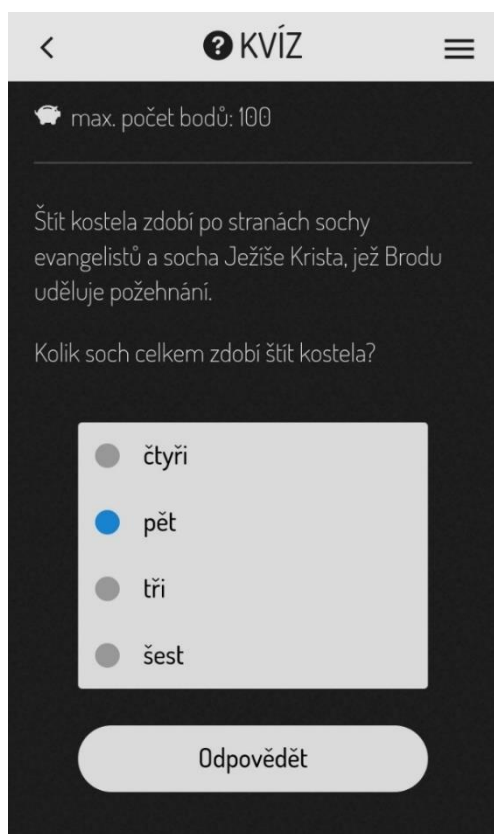
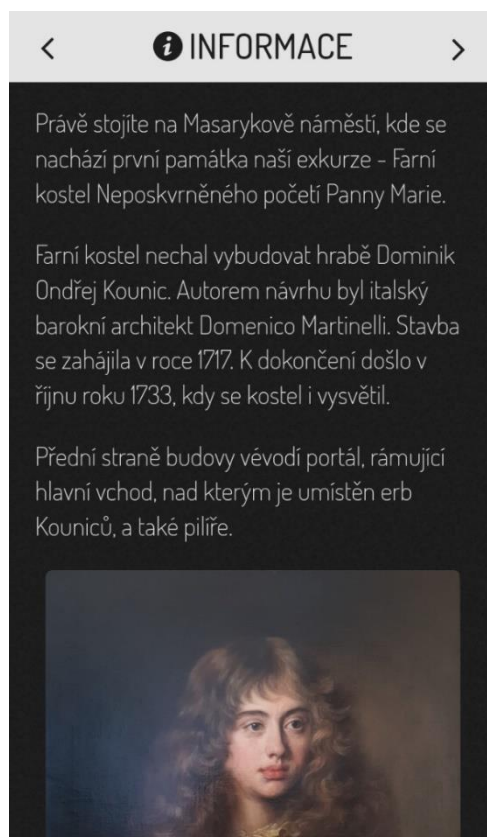
37.
Být členem Besedy bylo však velmi odvážné, vždyť městské zastupitelstvo bylo německé nebo německy smýšlející, skoro všichni úředníci byli Němci a ten nepatrný zdejší člověk byl na ně odkázán svou prací a byl jim vydán na milost a nemilost. Vznešená "nobl" společnost se jich stranila, hleděla na ně s opovržením, říkala, že do Besedy chodí jen "takoví ševci a krejčíři". Mnohý člen byl ohrožen na své existenci a musil snášeti posměch, ústrky i protivenství. Učitele, člena Besedy, nechávali na obci při výplatě služného úmyslně stát a čekat jako žebráka, až se pánům úředníkům uráćilo k němu vzhlednouti.

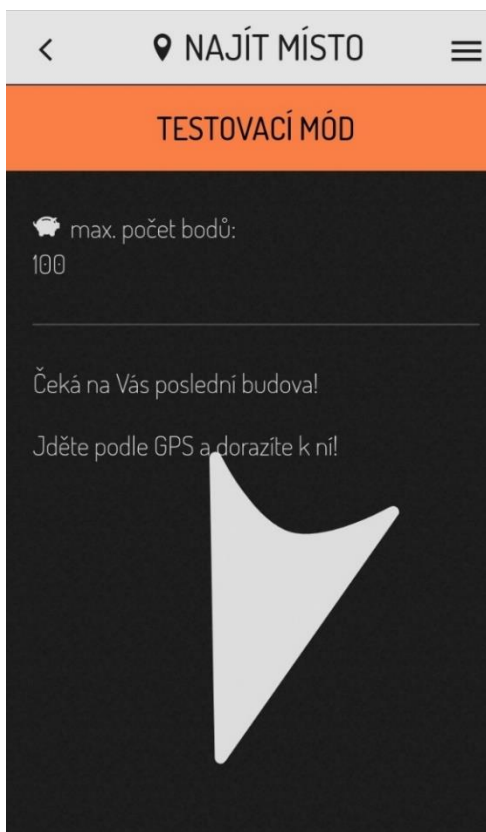
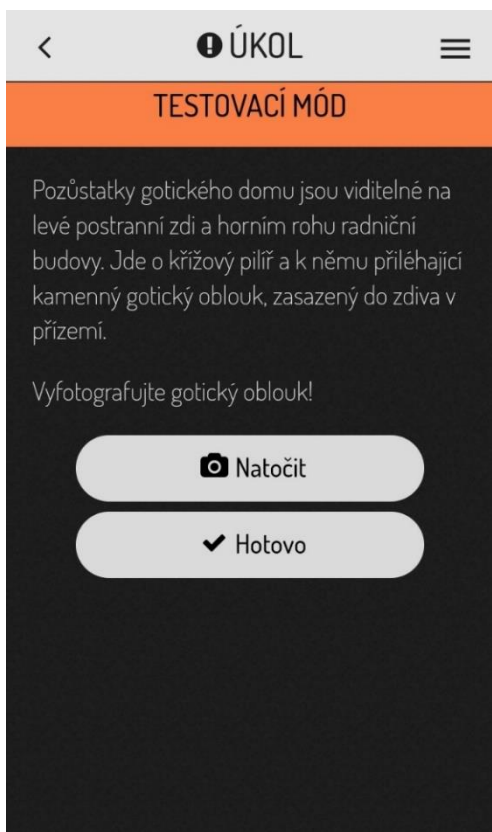
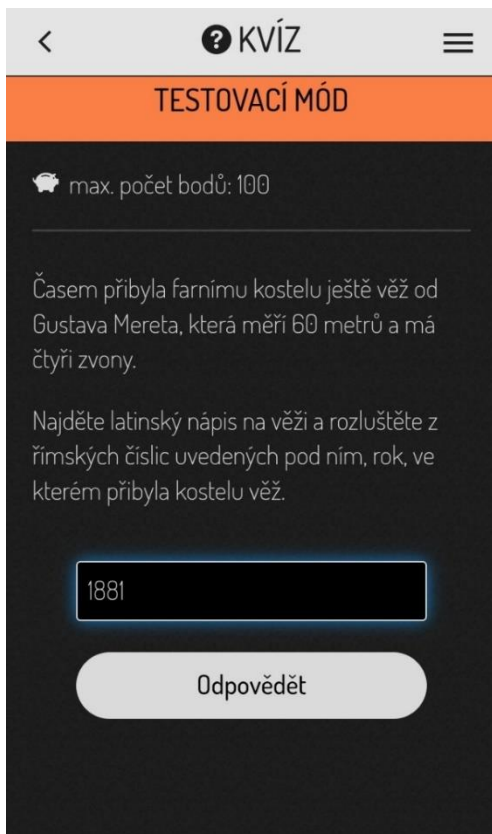
Do Besedy přicházeli také někteří čeští úředníci Kaunicova panství, ale i Němci, často na zvědy i jako provokatěři. Jednou sem vpadl úředník z cukrovaru a počal přítomné Čechy urážeti, nazýváje posměšně brodské vlastence "bohmische tralala." To se dotklo přítomných Parobka a dr. Webra, kteří milého pána proti jeho vůli vysadili na ulici. Pán žaloval pro urážku na cti, ale nic nepořídil. Tehdejší soudní adjunkt Vaníček - byl-li Čech, dnes těžko zjistit - zřejmě nepřál žalobci. Posunul ručičku u hodin, visících v soudní místnosti - soud se nacházel v levém traktu staré radnice v přízemí - a když žalobce se poněkud opozdil a přišel k líčení, prohlásil, že již za jeho nepřítomnosti vynesl osvobozující rozsudek.

Němci pohlíželi s počátku na Besedu s pohrdáním, zejména zdejšími židům byla trnem v oku. Proto počátkem roku 1870 vyvolali v život jakýsi "Mannergesangverein", aby jím dokumentovali, jaký je rozdíl mezi zdejší "německou inteligencí" a "bídnyými žebráky", jak posměšně nazývali členy Besedy. Ale tento židovský spolek německou kulturu dlouho nerepresentoval, rozešel se již 25. března 1871. Na jeho troskách založili pak Němci K a s i n o v domě starosty Ludvíka Brix (č. p. 165 na Dolním rynku), kde byly vhodné místnosti a dosti veliká zahrada. Účelem Kasina mělo býti pěstování společenského styku, pořádání zábav a divadel, odebírání tuzemských a cizozemských novin a brožur. Za touto zdánlivě nevinnou maskou skrýval se však vlastní politický účel. Členy Kasina stává se německá smetánka, všechny rodiny vládnoucí městem, pak většina židů, kteří je svým protičeským postojem zcela ovládají. V pozadí jako neviditelná osoba stál jeho skutečný zakladatel, starosta Ludvík Brix.

Příloha č. 23: Ukázka hry vytvořené v aplikaci Actionbound k návrhu exkurze

(archiv autorky)

Anotace

Jméno a příjmení:	Bc. Tereza Růžičková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Spolkový život města Uherský Brod a jeho implementace do pedagogické praxe
Název v angličtině:	Associational life of the town Uherský Brod and its implementation into pedagogical practice
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá Spolkovým životem města Uherský Brod a implementací tohoto tématu do pedagogické praxe. Teoretická část se dělí na pět kapitol. Vedle obecného vymezení spolků, nástinu spolkového života v Uherském Brodě a historii vybraných spolků, jsou v ní i kapitoly, které se věnují historii Uherského Brodu, vybraným památkám a významným osobnostem spjatým s Uherským Brodem. Praktická část obsahuje návrhy příprav, návrhy aktivit, návrh exkurze a návrh další možné práce s tématem Uherského Brodu ve výuce.
Klíčová slova:	historie města Uherský Brod, památky, významné osobnosti, spolky, spolkový život

Anotace v angličtině:	The diploma thesis deals with Associational life of the town Uherský Brod and implementation of this topic into pedagogical practice. The theoretical part is divided into five chapters. In addition to the general definition of associations, an outline of association life in Uherský Brod and the history of selected associations, it also contains chapters that deal with the history of Uherský Brod, selected monuments and important personalities associated with Uherský Brod. The practical part contains proposals for preparations, proposals for activities, a proposal for an excursion and a proposal for other possible work with the topic of Uherský Brod in teaching.
Klíčová slova v angličtině:	history of the town Uherský Brod, monuments, significant personalities, associations, associational life
Přílohy vázané v práci:	23 příloh
Rozsah práce:	78 s. (149 892 znaků)
Jazyk práce:	Český jazyk